

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 11 του Απριλίου 1904

ΓΡΑΦΕΙΑ : 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 91

ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟ

ΤΟ ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΑΣΤΕΡΙ

(Του Alfred de Musset)

'Οραϊον 'Αστέρι τῆς νυχτιᾶς, ἀπόμακρε διαδάτη,
Ποῦ ἀστραφτερό τὰ σύννεφα τὰ μαύρα παραιτῆς
Καὶ βγαίνεις μὲς στὸ ἀπέραντο γαλάζιο σου παλάτι
Τὴ νὰ κυτῆς στὸν ἔρημο τὸν κάμπο; τί ζητῆς;
Τὰ ἀγριοβόρια ἐδιάβηκαν καὶ ἴσχυασαν τὰ ἀγέρια,
Τὸ δάσος, ποῦ ὄλο ἐδόγγαγε, στενάζει ἀγαλινά,
Καὶ ἡ νυχτερίδα ἀνάλαφρη μὲ τὰ φτερά τὰ αἰθέρια
Στὴ μυρωμένη ἀνάμεσα διαβαίνει λαγκαδιά.
Τὴ νὰ γυρεύης μὲς στὴ Γ'ῆ τὴ γλυκοκοιμισμένη;
Νὰ χαμηλώνης βλέπω σε πρὸς τὰ βουνά ἀντρικυά,
Καὶ μὲ ἓνα ὄραϊο χαμόγελον ἢ τρισαγαπημένη
Μορφὴ σου πᾶει στὰ ἀγνώριστα τὰ μέρη νὰ κρυφτῆ..

'Αστέρι ἐσύ ποῦ ἀγαλινά στὸ λόθο γέρνεις πλάι.
Δάκρυ ἀσημένιο, θλιβερό, στὸν πέπλο τῆς Νυχτιᾶς,
Σὺ ποῦ θωρεῖς ἀπὸ μακρὰ τὸν πιστικὸ ποῦ πᾶει
Μαζὶ μὲ τὸ κοπάδι του, 'Αστέρι ἐσύ, ποῦ πῆς;
Μὲς στὴν ἀπέραντη νυχτιᾶ τί τάχα νὰ γυρεύης;
Ζητῆς στὴν ὄχθη μαλακὸ στῆς ροδωνιῆς κρεβάτι,
'Ἡ μήπως ἔτσι ὀλωμορφο ποῦ τῆς καρδιῆς μαγεύεις
Στὴν ὥρα αὐτὴ τῆς σιγαλιᾶς μὴν πῆς μὲς στὴ δρο-
[ὄσπη

Τῆς θάλασσας τὴν ἀγκαλιὰ νὰ πῆσης πλανεμένο
Μαργαριτάρη ἀτίμητο, πετράδι ζηλεμένο ;
'Αγαπημένο 'Αστέρι μου! ἂν πῆς γιὰ νὰ πεθάνης
Καὶ νὰ στολίσῃς τὰ γλαυκὰ τῆς θάλασσας μαλλιά,
Στάσου, σοῦ δέομαι ὀλόθερμα, τὰ οὐράνια σου μὴ
[χάνεις,
'Αστέρι τῆς 'Αγάπης μου, ὦ! λάμπει ἐκεῖ ἕψηλα 1..1
Ναῦπλιον

ΘΡΑΣ ΖΩΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΜΑΣ

Ντρέπομαι νὰ μιλήσω κ' ἐγὼ γιὰ ὅσα ἄλλοι
πολλοὶ ἀνώτεροί μου ἐπιστημονικῶς ἐμίλησαν καὶ τὰ
ξεδιάλυσαν. Πόσο πίσω εἴσατε, ὦ Ρωμιόφωνοι
'Ελληνες! Σὰν σὲ παιδιὰ μᾶς ἀναγκάζεται νὰ σὰς
μιλοῦμε καὶ νὰ χτενίζουμε τὴν κάθε φράση μας γιὰ
νὰ μπῆ μὲς' στὸ στενὸ σὰς μυαλό. 'Αποφασισμένοι
εἴσατε νὰ πνιγῆτε μὲς' στὸ σκοτάδι, ἀποφασισμέ-
νοι εἴσατε νὰ τυλιγῆτε μὲσα' στὸ νεκροσάβανο τοῦ
παρελθόντος καὶ νὰ πεθάνετε σὰν 'Ελληνες! Δὲν
ἔχετε τὴ δύναμη νὰ πεθάνετε σὰ Ρωμοὶ Κι' ἂν
ἦταν ἡ κृतουσία σας ἀπὸ ἀπτεπίγνωση, κῆ-
ποιο θὰ εἶχε λόγο, μὰ ἔλα ποῦ εἶνε ὑποβολιμαία καὶ
σὰν πρόβκατ' στραβοῦ τζουμπάνη κλειστήκατε, ἱερού-

Ἡ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΙΤΣΗΣ

λοί, μὲσα' στὴν ἱερωμένη μὰ ἔρημη πιά μάντρα τοῦ
'Ελληνισμοῦ καὶ μὲ παλιότων ποικιλόχρωμες στο-
λές καὶ μὲ γλώσσα μαϊμουδίστικη κοροιδέεστε, βάρ-
βαροι, μὲ βάρβαρη γλώσσα, τὴν πολιτισμένη ἀρχαία
'Ελληνικὴ ψυχὴ.

Ποῦ εἶνε ὁ ὄνειρεμένος Βοναπάρτης ποῦ
θὰ φωνάζη μὲ τὴ μπαγιονέτα στὸ χέρι τὸ πο-
λυπόθητο «hors la salle», ἔξω, ἔξω ἀπὸ τὴ
μάντρα τῆς στενοκεφαλιάς σας; Μὰ εἴσατε, νὰ
πάρη ὁ διάτανος, λεφτεροὶ συνταγματικοὶ πολῖτες!
Μὰ γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ ποῖός λαός, ποῖο ἔθνος
ματαχειρίστηκε τὴν λεφτεριά του γιὰ νὰποστραβωθῆ
ὡς τὴ ρίζα; Κακόμοιρο ἔθνος ποῦ οἱ λεφτερωτάδες
σου, (ὁ Θεὸς νὰ συχωρήσῃ τις ψυχῆς τους, οὐ γὰρ
ἤδεισαν τί ἐποίουν) ἀφτοὶ οἱ ἴδιοι σὲ ρήμαξαν. 'Επο-
λεμοῦσαν, βλέπετε, οἱ ἀνθρώποι γιὰ τὴ δικὴ τους
λεφτεριά, καὶ ἔχι γιὰ τὴ λεφτεριά τῆς ἐθνικῆς ψυ-
χῆς. Καὶ δὲν ἤξεραν πὼς καθῆκον κάθε ἀληθινοῦ
πολεμιστῆ εἶνε στὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης νὰ μὴν ἀνα-
κατέβεται στὴν πολιτικὴ. 'Ενανε Οὐέλλικτον ποῦ
γλύτωσε' στὸ Βατερλώ τὴν 'Αγγλία ἀπὸ τὸν πῆλο
ἐπίφοβο ἐχθρὸ τῆς εἶχαν τὴν δύναμη οἱ 'Αγγλοὶ
βουλευτάδες νὰ τὸν πετάξουν ἔξω ἀπὸ τὸ κοινο-
βούλιο κρίνοντάς τον ἀνίκανο νὰ κυβερνήσῃ, γιὰ τὸ
λόγο ὅτι ἦταν μονάχα γέρος πολεμιστῆς, ἔχι ὅμως
καὶ πολιτικὸς' καὶ δὲν μπορούσαν τὸ ἴδιο νὰ κάνουν
οἱ 'Ελληνες κυβερνήτες γιὰ τοὺς διάφροους ἀναρχι-

χοικοὺς μικροκαπετανεοὺς ποῦ σὰν λεφτερωθῆκαν ἤθε-
λαν νὰνε ἀνώτεροι τῶν νόμων τῆς Πατρίδας ποῦ δη-
μιούργησαν;

'Εκάνατε, κύριοι, τὸ καθῆκόν σας! 'Επολεμή-
σατε, μὰς λεφτερώσατε, ἄξιος ὁ μισθός σας, τρα-
βηχτήτε τὴν ἔσας γιὰ τὴν ἠρθε ἡ σειρά τοῦ κυβερ-
νήτη. 'Ο πολεμιστῆς λεφτερώνει δούλους τῆς ἀνομίας
καὶ τυραννίας, ὁ κυβερνήτης διαπλάττει δούλους τοῦ
Νόμου καὶ ἡ παιδεία τὴν λεφτερὴν ἐθνικὴν ψυχὴν. 'Ἰσθα
μὲ τὴν ἐδίνατε διαταγῆς καὶ ἤσασταν καπετανεοὶ
'στὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Τώρα' στὸν πολιτικὸν ἀγῶνα
θὰ εἴστε πολῖτες ἀπλοὶ καὶ θαρξίσετε νὰ μαθῆνετε
νὰ ὑπακούετε' στὸ νόμο. Λεφτερώσατε καὶ λεφτερω-
θήκατε' ἀνδράποδα, σταθῆτε ὁ νόμος καὶ ὁ κυβερνή-
της νὰ σὰς λεφτερώσῃ καὶ νὰ σὰς δημιουργήσῃ πο-
λίτες.

'Ἀλλ-Παπᾶς ἔπρεπε νὰνε ὁ κυβερνήτης καὶ
σὲ τιδερένιο τῆς πειθαρχίας κλοῦ νὰ τσακίσῃ τὰ γό-
νατα τῶν ἀναρχικῶν δούλων σύμφωνα μὲ τοῦ νόμου
τὴν ἀμείλικτη διαταγὴν. 'Αφτοὶ οἱ λεφτερωτάδες
ἔπρεπε νὰνεβοῦν πρώτοι στὴν καρμανιόλα σὰν ἔσχα-
τοι προδότες γιὰ νὰ γείνη τέλεια ἡ θυσία τῆς λεφ-
τεριάς. Εἶχε τὰ θύματά του ὁ ἀγῶνας' ἔπρεπε νὰχη
τὰ θύματά του καὶ ὁ νόμος γιὰ νὰ τελεσφορήσῃ.
'Αφτοὶ εἶνε οἱ νόμοι τῆς ἱστορίας, ἀπαράβατοι, σκλη-
ροὶ, μὰ ἀληθινοὶ. Τέτοιος μᾶς ἔπρεπε κυβερνήτης νὰ
μᾶς βοσκῆσῃ μὲ ραβδί σιδερένιο στὰ λειβάδια τῆς
λεφτεριάς τοῦ νόμου καὶ νὰ τσακίσῃ σὰν κεραμίδες
ἀψητες τοὺς ἀρχικοκόρους τῆς ψεύτικης λεφτεριάς.

Στὸ Μπαγδάτι ἦτανε ἓνας βασιλιάς πολὺ ἡμερος
Μὰ μὲρα γυρίζοντας στὰ χωράφια ἔξω εἶδε ἓνα
γεωργὸ ποῦ ὄργωνε, ἐπῆγε κοντὰ καὶ ἐπῆσε τὴν ὀμι-
λία μαζί του. Σὲ λίγο ἠρθε ἡ κόρη νὰ φέρῃ φαγὴ
στὸν πατέρα τῆς. 'Ἡ κόρη, ὁμορφὴ πολὺ, τοῦ ἄρεσε
τοῦ βασιλιά καὶ ὁ βασιλιάς τὴ ζήτησε ἀπὸ τὸν πα-
τέρα τῆς, μὰ πρῶτα τοῦ λέγει: δὲν σὲ ἀναγκάζω,
σὰν θέλεις! ὁ γέρος εἶπε: δὲν σοῦ τὴ δίνω γιὰ τὴ
εἶμαι μονάχος μου' γυναίκα δὲν ἔχω καὶ ποῖός θὰ μὲ
περετάει στὰ γηρατεῖά μου; Πικραμένος ἔφυγε ὁ Βα-
σιλιάς δίχως νὰ πῆ τίποτας καὶ πῆγε' στὸ Παλάτι
του, μὰ ἡ κόρη ἐκείνη δὲν τοῦφεθε ἀπὸ τὸ μυαλό.
Στέλνει τὸ Βεζύρη του καὶ κατόπι καὶ ἄλλους ἀν-
θρώπους γιὰ νὰ πείσουνε τὸ γέρω πεισματάρη, μὰ τί-
ποτε' ὅλα τὰ χαλνοῦσε ἡ αὐστηρὴ διαταγὴ τοῦ Βα-
σιλιά: μὲ τὸ καλὸ, σὰν θέλῃ ὁ γέρος. 'Απεπίστηκε
ὁ βασιλιάς καὶ' στὸ τέλος προσκαλεῖ τὸν πρῶτο τοῦ
χωριοῦ καὶ τοῦ λέει: ἡ τὸ κεφάλι σου, ἡ τὴν κόρη
τοῦ γέρου, μὰ μὲ τὸ καλὸ κτλ. Φοβισμένος ὁ κακο-
μοῖρης τρέχει καὶ βρίσκει στὸ χωράφι τὸ γέρο' δίχως
νὰ τοῦ μιλήσῃ, τοῦ στραφτεῖ δύο γερούς μπάτσους
στὸ σῆροκο ποῦ τὰ μάτια του ἔβγαναν σπιθῆς! Γιατὶ
μωρὲ παλγόγερε, δὲν θές νὰ δώσης τὴν κόρη σου' στὸ
βασιλιά; Γρήγορα πάρ' τὴν νὰ τοῦ τὴν πᾶμε καὶ

πίς του πώς τή δίνεις θέλοντας, άλλως σ' έσπασα στο ξύλο.» Ζαρωμένος ο γέρος πέρνει τήν κόρη και τήν πνεύσε στο βασιλιά· χαρούμενος ο βασιλιάς του λέγει: έπέστθης επί τέλους; Ναι, λέγει ο γέρος κυττάζοντας με τρόπο τις γροθιές του πρώτου του χωριού, από δω ή αφεντιά του μου είπε δυο καλά λόγια και έπέστθης. (III)

Ρωμιοί, τέτοιες γροθιές ήθελε ο σβέρκος σας που θέτε τή λευτεριά δούλα σας τή όχι βασιλισσάς σας! Μα τι να πη κανείς! Και μαζί με τήν ύεφτικη λευτεριά εξώρμησε από τήν σεν τουκα της Νεοελληνικής μουμιο-Πανδώρας σαν μελισσιών κοπάδι όλο το προικτό της ψεφτιάς: ψεφτιά κοινωνική, ψεφτιά πολιτική, ψεφτιά γλωσσική. Και μονάχα ή έλπίδα δεν βρέθηκε στον πάτο, γιατί είχε σάπιση και βρωμούσε άπελπισία. Καπαρώστε την τή νυφούλα, Έλληνοθρεμμένοι ρωμιοί! να τηνε διαβάινει καμαρωμένη, μα μην άγγιζετε το μάγουλό της γιατί είνε όλο φκιασιδι, μην ψάξετε τα στήθια της γιατί είνε λαστιχένια, μη σηκώσετε το φουστάνι της γιατί τα πόδια της είνε σάπια από το βούρδουλα του τούρκου και βρωμούν· μ' εκείνα ακόμα περπατεί. Γραφτό κουτσώνει λιγάκι και τρεκλίζει τα μεθυσμένα, μα οι Έλληνες λένε πως το κάνει από φιλαρέσκεια, σκέρτσο μ' άλλα λόγια!

Α! μην τήν κάνετε να μιλήση. Μιλάει Γιαπωνέζικα. Μιλάει τήν κεκαθαρωμένη γλώσσαν του Ξενοφώντα. Αρτήνα τήν άνάστησε εκ νεκρών ή Νεοελληνική μεγαλομανία για να άποδείξη στα άλλα έθνη πως ο Έλληνισμός δεν άπέθανε! Όνειρο γλυκό είνε και περνάει σα φάντασμα. «Νανούρισε μανουλά μου, το δούλο σου παιδί· ή μάνα σου άπόθανε κακόμοιρο όρφανό και σε κουνάει ή γιαγιά σου!—Άλλοί μου του κοκόμοιρου, στερέψανε τα στήθια της γιαγιάς μου κ' έγώ θε να ποθάνω!» Πέρνα, γιαγιά Έλληνική, διάβαινε κ' αν άνεξιλέωτη ή ψυχή σου γυρέβει έκδικηση, εμειθα μικροί έμεις για τέτιο βαρύ καθήκον, μη γυρέβεις να σύρης στον τάφο τα κακόμοιρα όρφανά· Φεύγα γιατί θα μας βροκολακιάσης όλους. Μα θα φύγη! Νύχτα άνασθήθηκε και νύχτα θ' άναληφθή το πολύ σε σαράντα μέρες! Άλληλούια.

Στα 1517 ένα καλόγηρος του Risenach και ένας Schwarzerde μετάρρασαν το Βαγγέλιο στη Γερμανική. Τή βούλλα του πάπα ο λεβέντης καλόγηρος τήν έκαψε στη Μητρόπολι, μπρός στον όχλο και ή φωτιά έκείνη έγέννησε τήν Άναγέννηση, θρησκευτική και πνευματική. Και σαν θελήσε να κινή το ίδιο και στην Ελλάδα ένας πατριώτης μου είδε με έκπληξή του πως ο μεσαιώνας δεν ήρθε ακόμα στην Ελλάδα. Στην Ελλάδα άναστήθηκαν οι χρόνοι του Περικλή και εκεί θέλουμε να σταματήσουμε! έτελείωσε.

Μα τι αντίθεση, Θεέ μου! οι ίδιοι που πολεμούν για τήν γλώσσα του Βαγγέλιου που κάθε άλλο είνε παρά ελληνική (δεν τους εφώτισε φαίνεται καλά το Άγιο πνεύμα τους έβγαγγελιστάδες, ή θα μιλούσαν κ' άφτοί τή γλώσσα του Ξενοφώντα όπως τή μιλάει σήμερα ο γουρουνομούτρης Ροβεσπιέρος της επαναστατικής μας νεολαίας), οι ίδιοι πολεμούν και για τή γλώσσα του Δισχύλου, και οι ίδιοι για τή γλώσσα του Ξενοφώντα. Θεέ μου! τι να διαλέξη κανένας!

Μα να μιλήση κανένας για τήν Έλληνική Παιδείση. Άσ τα κ' είμαι δάσκαλος. Όχι! καλύτερα θα τελειώσω μ' ένα δράμα μου άγραφο ακόμα! (έχω κ' γραμμένα). Έποχή του Μεσαίωνα. ο ήρωάς μου είνε ένας καλόγηρος των έρημιών της Σαχάρας. Μ' όλες τις άποτροπές των συναδέλφω του άπορασίζει να μπη στον κόσμο για να τον διορθώση! «Ήγγικεν ή ώρα τ.λ.» Κατέβηκε στην έπαρχία Θηβαίδος. Έκει

τόν φιλέει μια νόστιμη χήρα. Ο καλόγηρος άντις να κηρύξη, έκανε ένα παιδί με τή χήρα. Μέσα του όμως τον έτραγε ή ιδέα ότι κάποιος κόσμος πλανιέται και άφτό το κατάλαθε όταν έγεννήθηκε το παιδί του. Δεν χάνει καιρό. Το τυλίζει στο ράσο του και τρεχει στο μοναστήρι.

Τόν είδαν από μακριά οι άλλοι καλόγηροι και μαζέφτηκαν όλοι να τον ύποδεχτούν, ενώ ή καμπάνα έβαρούσε χαρούσινα. Γι' άπόκριση στις έρωτήσεις των Καλογέρων αν είδιόρθωσε τον κόσμο, ξετυλίγει το παιδί του από το ράσο και φωνάζει:

«Άγιοι Πατέρες, έβλογηστε τον καρπό της Παρακοής!» Ρωμιοί, το ρωμιόπουλο, ο καρπός της Παρακοής του Άρχ. Έλλ. Μαναστηριού έγέρασε τυλιγμένος στα επαναστατικά μας ράσα. Μουνοχισμένοι και στείροι καλόγηροι του Καθρέβοντος Έλληνισμού, βαράτε χαρούσινα τήν καμπάνα. Σκύψτε, προσκυνήστε! Έβλογηστε, Έβλογηστε, τον βρωμερό καρπό της Παρακοής.»

Shibin-El-Kom

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΑΒΡΟΜΑΤΗΣ

Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

ΤΟΝ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟ ΑΙΩΝΑ

(Το πρώτο μάθημα που έκαμε ο Ψυχάρης στη Σχολή των ζωντανών Ανατολικών γλωσσών. Συνέχεια από τα φύλλα 89 και 90).

Ο Miller γνώριζε κατά βάθος τή νέα ελληνική, τήν ελληνική που σήμερα μιλιέται; Ζητήματα που δεν πρέπει να γιγχιτούνε. Το βέβαιο είνε πως όσα δημοσίεψε μνημεία της μεσαιωνικής δημοτικής γλώσσας θα μπορούσανε σήμερα να γίνουν κάπως διαφορετικά. Ο Miller δεν εδινε πολλή προσοχή στην ιστορική ανάπτυξη της γλώσσας. Είχε και κάποιες άδυναμίες για τή λεγόμενη καθαρεύουσα. Γιατ' είνε πιο εύκολονόητη, και καμιά φορά χρειάζεται και λιγότερο κόπο· όμοια πολλοί από τους αξιοσεβαστους ξένους θα προτιμήσουν πάντα για βιβλία τους άναγνωστικά τις λατινικές μας διατριβές, εύκολότερες από μια σελίδα του Anatol France. Όπως δήποτε ο Miller είχε μια έξαιρετη συνήθεια στο μάθημά του· εδινε προς εξήγηση έφημερίδες. Τίν καιρό κείνο οι έφημερίδες γραφόνταν άττικώτατα. Δεν πειράζει. Η άρχή, πάντα σωστή. Νέοι της ηλικίας σας δεν ταιριάζει να τιλύγονται μέσα σε σάβανα δεν ξέρω ποιων άφηρημένων γραμματικών. Πρέπει σε κάθε διδασκαλία, πρό πάντων τήν άνώτερη διδασκαλία, να προσπαθούμε να βλέπουμε τους ανθρώπους πίσω από τα βιβλία· πίσω από τα τυπογραφικά ψηφία είνε ή ζωή που πρέπει να ξεσκεπαστή. Άς διαβάσουμε λοιπόν έφημερίδες. Πάμε να κάμουμε τήν περίπτωμά μας στην Άθήνα ή στα νησιά. Πάμε να πάρουμε τή μαστίχα μας «στην πλατεία του Συντάγματος» ή κάτω από κανένα πλατάνι, στα χωριά. Θα μιλήσουμε με άπλους. Θα ιδούμε πως τις νοιώθουν τις έφημερίδες. Θα μάθουμε πράματα που μέσα στο κόσμο τουτο, μονάχα ένας Έλληνας, γεννημένος Έλληνας, μπορεί να σάς ξηγήση, Έλληνας, που πέρασε, καθώς όλοι οι Έλληνες από τα καυδιανά δίχρανα της καλής γλώσσας.

Θα παρευρεθούμε στις χίλιες μύριες μεταμόρφωσες της καθαρεύουσας· για να πάρουμε—κι άνισως είνε τουτο δυνατό—μια σωστή ιδέα για τή δόση της καθαρεύουσας που χρειάζεται να βάζουμε στα γράμματά μας,

κάθε φορά που γράφουμε στον πρωθυπουργό, ή σε ύπουργό—είνε κάποια διαφορά—σε κανένα ψηλό ύποκείμενο, σε κανένα παραλή ή σε κανένα φτωχό άνθρωπάκο, σε μεγαλέμπορα ή σε μικρέμπορα, σε ύπαλληλο ή σε ξενοδόχο. Για τον πρωθυπουργό ή συνταγή είνε απλή· φτάνει να το συντάξουμε το γράμμα μας σε γλώσσα που ποτέ δε μιλήθηκε, που δε μιλιέται, και που δε θα μιληθή, ή για να τα πούμε πιο ξάστερα, να ανακατώσουμε έπτήδεια τα θά και τα να με τους μέσους άόριστους. Είνε φανερό πως σε κανένα καιρό ή ζωντανή γλώσσα δε γνώρισε παρόμοια ταιριάσματα. Μερικά άπαρέμφορα μάλιστα θα κάνανε καλό, μα πάντα σε περιστάσεις όλως διόλου έξαιρετικές, γιατί στο ίδιο πρόσωπο δε μιλάνε πάντα τήν ίδια καθαρεύουσα. Κι από τήν άλλη τή μεριά, αν κανείς ξεγελαστή και μεταχειριστή τους παλιωμένους αυτούς τύπους προς ένα έμπορο, ο έμπορος θα νομίση πως τήν περιπαίζουν. Άλλο, για να εννοηθή, και μαζί για να χρωματίσης καθώς πρέπει, το λόγο σου, θα φτάνη να στολήσης τα λόγια σου με το τελικό ν, ακόμα κι όταν οι άρχαιοι δεν το βάζουν πάντα. Προς τον ξενοδόχο γράφεις όπως μπορείς, φτάνει να τον πληρώνης. Είνε κ' ένας άλλος τρόπος να γράφης ελληνικά τα γράμματά σου· οι κυρίες, πρό πάντων στην Πόλη και στην Άθήνα, συχνα τότε μεταχειρίζονται· είνε να τα γράφης γαλλικά. Η καθαρεύουσα τόσο λίγο ίκανοποιεί τις πραγματικές άνάγκες, που οι άνθρωποι του κόσμου προτιμάνε να προστρέχουνε στα γαλλικά, ή και δεν άποκρίνονται διόλου. Είνε κι άλλες δυσκολίες, καινούριες. Οι όπαδοί της δημοτικής πληθαίνουν, γιομάτοι ένθουσιασμοί· όλη ή νέα λογοτεχνία είνε με το μέρος της· έχει μάλιστα και δικό της όργανο, το «Νουμά», που και κει τόνμαζ του μόνο θυμίζει τή σύνεση (1)· άνισως και δε γράφεται δημοτικά σ' ένα δημοτικιστή, είνε ικανός να θυμώση. Έδω και λίγα χρόνια είδανε πως ή γλώσσα αυτή περίφημα ταιριάζει στην άλληλογραφία· τή μεταχειρίζονται όσα πείει και πιο πολύ, και με τον καθένα. Άλλοι άνακατώνουν όπως όπως τή δημοτική και τή λογία, κ' έτσι πηδάνε στην τύχη όλα τα σκαλοπάτια της μέσης καθαρεύουσας· γιατί ύπαρχη μέση, άυστηρή και ακόμα και άνειμένη καθαρεύουσα.

Θάχετε όδηγο δοκιμασμένο, το έλπίζω, μέσα στον άπέραντο και διασκεδαστικό αυτό Λαβύρινθο. Η καθαρεύουσα έχει τήν άξίωση πως είνε μια, ενώ ή ίδια είνε κομματιασμένη και παρδαλή. Άκόμα κ' οι καθαρολόγοι τάνγνωρίζουν αυτό. (1) Μα γενικός ο κανόνας είνε πως ή καθαρεύουσα τα δικά της λάθη τα ρίχνει στους άλλους. Τα βάζει με τους αιώνες γιατί πλουτίσανε τήν ελληνική γλώσσα με ξένες λέξεις άναγκαίες, και δε στοχαζέται πως αυτή γιομάτη είνε από τα ξένα, από τους μήνες που είνε λατινικά τα όνόματά τους,—άλλ' αυτό είνε από καιρό, δε λογαριάζεται, —ισα με τήν κατασκευή του λόγου και τή φράση και το νοῦ, που τα δανείζεται από άλλες γλώσσες, άνώφελα και βλαβερά, άφου είνε για ζημία της έθνικης ψυχής. Κι άπάνου σ' όλα, τις λέξεις που είνε τουρκική ή πηγή τους, και που κατακρίνει τήν παρουσία τους μέσα στην πατροπαράδοτη γλώσσα του πα-

(1) Διευθυντής του ο Δ. Π. Ταγκέπουλος. Δεν είνε άπορίας άξιο στην Ελλάδα για τόνμα τουτο ένός ρωμαίου βασιλιά. Γνωστό πως σύμφωνα με τήν αντίληψη που είχανε της βυζαντινής ιστορίας οι βυζαντινοί χρονογράφοι, που γι' αυτούς άρχιζε από τή Ρώμη, άρχινοῦσαν και τις χρονογραφίες τους με τους έφτά βασιλιάδες και με το Ρωμύλο. Είνε βέβαια ο αντίλαλος μιας βυζαντινής συνήθειας στη νέα Ελλάδα.

(2) Κοίτα του Άντρεάδη το έξαιρετο βιβλίο «Η γλώσσα μας» σελ. 42, που πραγματεύεται το ζήτημα κατά βάθος κι άπ' όλες του τις μεριές.

λιού κλέφτη, τις παραδέχεται μιά χαρά τις λέξεις αυτές, φτάνει να τις ντύνη με αρχαίους τύπους. Μ' όλα αυτά δεν έχει τίποτε το αρχαίο· ή γλώσσα αυτή ή ανακατωμένη, ή μακαρονική, ή μαγερεμένη με τὰ ελληνικά όλα τὸν ἐποχῶν είναι πολὺ κατώτερη ἀπὸ τοὺς λατινικούς σιγούς που κάναμε στὸ γυμνάσιο. Ἐχει κ' ἓνα μὲγαλο πὸ βράδυ· μπορεί κανεὶς νὰ τῆς δεῖξῃ ἡσυχία ἡσυχία—καθὼς καὶ πολλές φορές ἔγινε τοῦτο—πὺς δὲν ἀνταποκρίνεται μήτε με τὴν ἐλληνική, μήτε με τὴν ἐθνική παράδοση. Φοδῶμαι, κ' εὐχομαι νὰ χῶ λάθος, πὺς δὲν είναι σὲ κατάσταση νὰ ἀψηφίσῃ τὴν ἐπιστημονικὴ συζήτηση με τὴν ἴδια ἡσυχία. Τὸ παράδειγμα τοῦ Krumbacher, τοῦ κερφαίου τούτου βυζαντινολόγου, καὶ θερμότητος φίλου τῆς Ἑλλάδος, μὰς τὸ δείχνει φράσαν ἀκόμα καὶ νὰ τὸν κατηγορήσουν πὺς πληρώθηκε ἀπὸ τοὺς Ρούσσους, πὺς πουλίθηκε, γιατί ἀξιωματικὰ κήρυξε, σὲ βιβλίον πὺς ἀρῆσ' ἐποχή, τὴν ἀληθινὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ὅταν κανεὶς θελῇ νὰ πῇ πὺς ἔχει δικαίον, πρέπει καὶ νὰ λογικεύεται, καὶ νὰ δείχνεται κάπως πὺς λογικός.

Ἄν τῆ γλῶσσαν αὐτῆ, πὺς ὁ Krumbacher τὴν εἶπε μούμια, τῆ συμπαθοῦσε κάπως ὁ Miller, ὁ Legrand ἀγαποῦσε με ὅλη του τὴν καρδίαν τῆ γλῶσσαν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ πάντα στὴν ἀγάπῃ του ἀσάλευτοι. Ἐκεὶ πὺς δὲ ἐπιμελητὴς σας σὰς διδασκε τοὺς κανόνες τῆς δημοτικῆς, τοὺς ξαναβρίσκατε τοὺς κανόνες ἐραρμοσμένους μέσα στὰ δημοτικὰ κείμενα πὺς σὰς τὰ διαλέγε ὁ καθηγητὴς σας, προτιμῶντας τα ἀπὸ τὰ ἄλλα. Ἔτσι στὴ Γαλλία, καθὼς καὶ στὴ Γερμανία, καθὼς καὶ σ' ὅλο τὸν ἐπιστημονικὸ κόσμον, ἡ δημοτικὴ—ἡ φυσικὴ— γλῶσσα, ἀγαπημένη δὲ ἀπὸ τοὺς πρώτους «Ἀθηναίους», ἐξακολουθοῦσε νὰ ἀνορθώνεται.

Ἡ γενικὴ αὐτὴ ἀνγνωρίσιμη ἔπρεπε νὰ κάμῃ νὰ τὸ συλλογιστοῦνε στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀποδειγμένο σήμερον πὺς ἡ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι φιλολογικὸ ὄργανον γὰρ καθετί. Ἡ δημοτικὴ γλῶσσα, πὺς εἶταν ἄλλοτε περιφρονημένη, ἐξωρισμένη, καὶ πὺς γὰρ χίλια δυὸ τὴν κατηγοροῦσαν, ἀναστυλῶνται καθαρὰ ἀπὸ κάθε κρίμα, ἀθῶα, προστάτισσα, γιατί καὶ ἡ αὐχὴ τῆς εἶναι δεμένη με τὸ θρίαμβον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ἰδέας. Πάντα ἤρε καὶ πάντα ἠέδρη, γὰρ νὰ τὴν ὑπερασπιστοῦνε, στὴ Σχολῆ, τῆ δικαιοσύνη καὶ τὴν ἀλήθεια. Τὴν ἀλήθειαν ὁ Legrand ἀγαποῦσε νὰ τῆ λέγῃ στοὺς Ἕλληνες, πὺς δὲν τοὺς καλοφαινονταν πάντα νὰ τὴν ἀκούσουν. Τοὺς τὴν ἔλεγε καμιά φορά τραχιά, γιατί εἶταν ἀληθινὸς φιλέλληνας· δὲν ἀξίζ' ἡ ἀγάπῃ, παρὰ σὰν ξένης τὰ ψεγάδια ἐκεῖνου πὺς ἀγαπᾷς. Ὁ Legrand τόνε γνῶριζε ἀπὸ τὰ ταξείδια του τὸν ἀξιόθιμαστο αὐτὸ λαὸ, καὶ πίστευε στὸ μέλλον του. Κι ἂν καμιά φορά ξεμύτιζε κάποιον εἰρωνία στὰ λόγια του, πάλι κρατοῦσε καὶ σ' αὐτῆ ἡ στοργή.

Δὲ μπορῶ πὺς νὰ σὰς μιλήσω σήμερον γὰρ τὸ Legrand καθὼς ἠθέλησεν, νὰ σὰς ἀναφέρω (γὰρ τῆ ζωῆ του, δύσκολη συχνὰ καὶ κοπιαστικὴ, νὰ σὰς μιλήσω γὰρ τῆ γενναία του τὴν ἐργασίαν, καὶ γὰρ τὰ ὄρατα τῆς ἀποτελέσματα πὺς τῆ στεφανώσανε. Μόνον δυὸ λόγια ἔχω ἐδῶ νὰ πῶ γὰρ νὰ χαρακτηρίσω τὸ δάσκαλον τοῦτο τὸ δραστήριον, παράπλευρον με τοὺς προκατόχους του. Ὁ Legrand παραδόθηκε ὅλος στὴν νεὰ ἐλληνική, χωρὶς νὰ καταγίνῃ με τὴν ἀρχαίαν ἐλληνική, ὅσο καὶ οἱ προκατόχοί του. Τὰ ἔργα πὺς δυσκολομέτρητα δημοσίευσεν ὅλα μὰς εἶναι ἀναγκασιότατα στὶς μελέτες μὰς, καὶ ὅς μὴν εἶναι ὅλα πρωτότυπη ἐργασία. Ἡ μεγαλόπρεπὴ του «Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία» ἔχει μέσα τῆς γραμματικὰ κείμενα μεγάλης ἀξίας. Ὅλη τὴν ὥραιαν του ζωῆν, στὴ μοναχικὴ ἐργασίᾳ, τὴν ἐξοδεῖ χιτίζοντας, μέσα στὴν νεὰ μὰς πολιτεία ὅχι ἓνα μὰς πολλὰ παλάτια, πὺς θὰ μένουν.

Αὐτὴ εἶν' ἀπάνου κάτου ἡ εἰκόνα, κύριοι, γὰρ τῆ

σπουδῆ τῆς νεας Ἑλληνικῆς στὴ Γαλλία, τὸ 10 αἰῶνα. Πιὸ πολὺ δειγμένη, παρὰ τελειωμένη. Φρόντισα πὺς πολὺ γὰρ τὰ σχετικὰ με τῆ Σχολῆ, καὶ ἀφῆσα πολλὰ. Δὲν ἔβαλα στὴ θέση πὺς τοὺς πρέπει κάποιους ἐργάτες ἐξαιρετικούς, σὰν τὸ Buchon. Δὲν εἶπα τί χρωστάει ἡ νεὰ Ἑλληνικὴ σὲ ἔργα σὰν τῆ «Βυζαντινὴ σιγιλιογραφία» τοῦ Schlumberger ἢ στὶς ἀπάνου κάτου σύγχρονες ἐπιγραφές πὺς δημοσίευσεν ὁ ἐξοχὸς ἀρχαιολόγος Millet. Δὲ σταμάτησα σὲ ἔργα τῆς Σχολῆς τῶν Ἀνωτέρων Σπουδῶν, καθὼς εἶναι οἱ «Κλαυθμοὶ Φιλίππου τοῦ Σολιταρίου» τοῦ ἀββᾶ Aunray, ἢ ἡ «Μελέτη γὰρ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τῆς Καινῆς Διαθήκης» τοῦ ἀββᾶ Viteau, γιατί ἡ Καινὴ Διαθήκη, καὶ καμιά φορά καὶ ἡ Παλαιὰ ἀκόμα, ἔχουνε νὰ κάμουν με τῆ νεὰ Ἑλληνική. Δὲν ἀνάφερα τῆ λατινικὴν διατριβὴν τοῦ Lafosca de, καὶ σὲ ἄλλο κύκλον ἰδεῶν, τὸ «Νεώτερον Ἑλληνικὸν Θέατρον» τοῦ Bourdon. Ἴσως καὶ νὰ λησμονήσῃ κ' ἐργάτες πὺς ταπεινοὺς, σὰν τὸ Blancard, καὶ ἄλλους. Μὰ πρὸ πάντων ἀμείλησα νὰ σημειώσω τῆ θέσιν τῆς ἐλληνικῆς ἐκεῖ πὺς γειτονεῦσεν τὰ σύνορα τῆς με τῆ λατινική, με τῆ γαλλική, με τῆς ἀνατολικῆς γλώσσας. Οἱ ἐλληνικὲς ἐπιγραφές τῆς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς μὰς εἶναι πολὺ σημαντικὲς· μὰς ἔδωκε μερικὲς ἀπ' αὐτῆς ὁ κ. Héron de Villefosse, ὅπου φαίνεται πὺς οἱ Ἕλληνες ἐξελληνίζαν ὀνόματα λατινικά, καθὼς καὶ τῶρα ἐξελληνίζουσι ὀνόματα ξένα. Ὅσα παρατήρησεν ὁ Gaston Paris γὰρ τὸ βυζαντινὸ μυθιστόρημα καὶ τὸ μέρος πὺς ἔπαυε στὴ Δύση, καὶ ὁ Dermesteter γὰρ τῆς ἐλληνικῆς λέξεις τῆς σημειωμένης με ἰβραϊκῆ τῆς ταλμουδικῆς, κάποιες ἐτυμολογίας τοῦ Thomas, ὅλα αὐτὰ δουλέψανε γὰρ τῆς μελέτες μὰς. Ὁ P. Meyer στὴ «Revue critique» ἔγραψεν βιβλιοκρίσεις, καθαρὰ βλέποντας καὶ ζητᾶζοντας τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Ὁ Breal τῶρα τελευταία ἔκαμε μιά ἐκδρομὴ ἴσα μέσα στὸν κύκλον τῆς νεας Ἑλληνικῆς γλώσσας. Ἀπὸ τὸ 1846 ὁ Renan ἀφιέρωσεν ἓνα του φυλλάδιον στὸ ζήτημα τῆς προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς. Τέλος ἓνα ἄρθρον τοῦ Hartwig Harenbourg, τὰ δανείσματα ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν, ἀραδιασμένα πλοῦσια ἀπὸ τὸν Barbier de Meynard στὸ λεξικόν τῆς Τουρκικῆς γλώσσας, κάποιον φωτεινὸν παραλληλισμὸν μεταξὺ τῶν σημιτικῶν γλωσσῶν καὶ τοῦ μεταγενέστερου Ἑλληνισμοῦ, ἀπὸ τὸν Clermont Ganneau, ὅλα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ βαλθοῦνε καθὼς τοὺς πρέπει, σὲ μιά πὺς τελειὰ ἐξέταση.

Μὰ καὶ με τῆ γοργῆ αὐτῆ ματιὰ πὺς ρίξαμε, ἀξίζει νὰ εἰμαστέ περήφανοι γὰρ τὴν πρόοδο πὺς ἔκαμε στὸν τόπον μὰς ἡ σπουδῆ τῆς νεας Ἑλληνικῆς γλώσσας. Βλέπετε σὲ τοῦτες τῆς μελέτες τὴν ὑπεροχὴ τῆς Σχολῆς. Τῆς μελέτες μὰς αὐτῆς δὲ θὰ τῆς ἀφίσουμε νὰ παραστρατίσουν ἀπὸ τὸν καλὸ δρόμον πὺς μήκανε. Θὰ τῆς ἀγαπήσεται, καθὼς τῆς ἀγαπήσανε ὅλοι σας οἱ δάσκαλοι. Μάλιστα θὰ σὰς ζητοῦσα καὶ κάποιον ἐνθουσιασμὸν νὰ βάλετε· θὰ σὰς ζητοῦσα καὶ κάποιον πάθος. Τὸ πάθος εἶναι τὸ προζύμιον στὰ σοβαρὰ καὶ στὰ στοχαστικὰ ἔργα. Χωρὶς αὐτό, τίποτε δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἐπιχειρήσῃ κανεὶς, καὶ τίποτε δὲ μένει. Τὸ ὄνομα, καὶ ὁ νοῦς ὁ ἴδιος τῆς Σχολῆς, σὰς δίνουν τὴν ὁρμὴν γὰρ τῆς ἐργασίας τῆς γόνιμης. Πλατεία πνοὴ ζωῆς τῆς ζωτάνευσεν ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἡ πνοὴ αὐτῆ μὰς ἀνυψῶνει ἀκόμα, μὰς φέρνει πρὸς τὸ μεγάλο κόσμον· πρῶτα πρῶτα στὸ κατώφλι τῆς Ἀνατολῆς μὰς περιμένει ἡ Ἑλλάδα, ἡ ἀκριβὴ μου ἀγαπημένη Ἑλλάδα, πὺς ἔργον τῆς εἶναι τὸν πολιτισμὸν νὰ φέρῃ στὴ Μεσόγειον· ἔπειτα ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἡ Ἄκρα—Ἀνατολή, πὺς θὰ σὰς γνωρίσῃ καὶ μ' αὐτῆς ἡ Σχολῆ, καὶ πὺς θὰ σὰς πλατύνουν τῆ σκέψιν, με τοὺς ἀπέραντους οὐρανούς πὺς μπροστὰ σας θάνοιζον.

Μετάφραση Κ. Π.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΑΜΠΥΣΗ

Ὁ φίλος κ. Τάκης Κονόρθος εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μὰς δώσῃ ἓνα γράμμα τοῦ Καμπύση, τὸ τελευταίον ἴσως πὺς ἔγραψεν ὁ ποιητὴς τοῦ «δαχτυλιδιοῦ τῆς Μάννας», γιατί ὑπερ' ἀπὸ λίγο πέθανε.

Ὁ κ. Κονόρθος τὸν εἶχε ρωτήσει τότε γιατί μετὰ σὲ δρᾶμα γραμμένον στὴ δημοτικὴν, εἶχε βάλει τρεῖς στίχους τοῦ Αἰσχύλου, καὶ ὁ Καμπύσης ἀπαντῶντας τοῦ ἔστειλε τὸ ἀκόλουθον γράμμα:

Ἀθήνα - 25 - 10 - 901

Ἀγαπητὴ κύριε Κονόρθε.

Μὲ πολλὴ μου χαρὰ ἔλαβα τὸ γράμμα σας, καὶ σὰς εὐχαριστῶ πολὺ πὺς βρίσκετε κάπιο θέλημα στὸ ταπεινὸν μου τὸ ἔργον, ὅστε νὰ περνᾶτε λίγες ὥρες ὅχι πλ. κτικῆς. Ὁ «Ἀργίανος» εἶνε πράγματι γραμμένος—ἴσως νὰ φρονῶ, γιατί εἶνε τὸ τελευταίον μου ἔργον πὺς ἐδημοσίευσεν καὶ ἐπομένως ἀκόμα δὲν τὸν ἐμπόχτισα— σὲ γλῶσσα οὐσιαστικώτερα δημοτικὴ ἀπὸ τὰ ἄλλα μου ἔργα. Κι ὅταν ἔβησα στὸ στίχον «Νύξ ἀτιμοπενθῆς κ.τ.λ.» πρὶν τὸν γράψω ἦρθε στὸ στόμα μου καὶ μοῦ ἐφάνη δημοτικὸς, δηλαδὴ καλλιτεχνικὰ τὸσον ἀρμονικός, ὅστε νὰν τοὺς ἀφίσω καὶ τοὺς τρεῖς ἀμετάβλητους καὶ νὰ μὴν κάμω ἄλλους δικούς μου. Γιατὶ θὰ γνωρίζετε πὺς οἱ στίχοι αὐτοὶ εἶνε τοῦ Αἰσχύλου στὶς «Εὐμενίδες». Ὡ! Ἴδὸσ τέριαξαν μέσα στὴ δημοτικὴν γλῶσσαν!

• Πάντα πρόθυμος
ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ Ἡ ΨΕΥΔΟΛΟΓΤΙΝΟΣ

Λωδθητῆρα ἐπεσόβλον ἔσχ' ἀγοράων
ΙΛ. Β, 275.

Σ' ἓνα του ἄρθρον (*) στὴ Wochenschrift fuer Klassische Philologie ὁ καθηγητὴς Χατζιδάκης μὰς λέει τ' ἀκόλουθα κατὰ τῆ μετάφραση πὺς φάνηκε στὸ Ἄστυ τῶν 5 τοῦ Χριστοῦ 1903.

«Ἄλλ' ἤδη κατὰ τὸ 1893 ὁ κρίων (δηλαδὴ τοῦ λόγου του ὁ Χατζιδάκης) συνέστησε διαρρηθὴν καὶ θερμότερα εἰς τοὺς νέους ποιητὰς καὶ ἠδικογράφους τὸν εὐγενέστατον τύπον τῆς ἠγλώσσης (γρ. γλωσσικὸν τύπον) τῆς συνηθείας, τ. ἔ. πτὴν ὑπὸ τῶν κυριῶν ἡμῶν (δηλαδὴ οὐχὶ τὴν ὑπὸ ξένων κυριῶν) ἐν ταῖς ἀθηναϊκαῖς αἰθούσαις (δηλαδὴ οὐχὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὐδ' ἐν τοῖς κροίτωσι ἢ ἐστιατορίοις (**)) ὀμιλουμένην.»

Εἶναι ἀρρώστια ἀφτῆ, παλιὰ ἀρρώστια, τῶν δασκάλων τῆς Ρωμισούνης τὸ νὰ φανταζοῦνται πὺς γραμματικὸς καὶ λογογνώμωνας εἶναι ἀπαράλλαχτο τὸ ἴδιον πρᾶμα. Καὶ δὲν εἶναι λοιπὸν παράξενον, ἐν ὁ

(*) Στὸ ἄρθρον ἀφτὸ θὰ ξαναγυρίσωμε.

(**) Ἀφτὸ τὸ εἴρησε στὸ Παιδαγωγικὸν ὁ Μιστριώτης, πὺς σὲ ἄλλη γλῶσσα μιλεῖ στὴν κρεβοτοκάμαρην καὶ τραπεζαρία καὶ σ' ἄλλη στὸν περίπατον (καὶ ὑποθέτω, στὴ σάλα). Μαζὶ με τῆ γλῶσσαν μὰς εἴρησε πὺς ἀλλάζει καὶ ροῦχα, τρώγοντας καὶ πλαγιάζοντας με τῆ ρόμπα του. Καὶ μιῶντας γὰρ ροῦχα ὁ Χατζιδάκης σ. 52 τῆς τελευταίας του φυλλάδας κηρύττει με κάπιο καμάρη πὺς ἔχει διὸ φορεσιῆς, μιά σχολιανὴ καὶ μιά καθημερινή, καὶ πὺς φαίνεται χαριτωμένος καὶ με τῆς διὸ. «Ἐχομεν δύο ἐνδύματα, τὸ ἡμῶν ἐορτάσιμον, τὸ δὲ καθημερινόν, φέρομεν ἀμφοτέρω μετὰ χάριτος καὶ ἀρεσκόμεθα τοῦτοις (sic)» Τὸ Θεουκιδεὴ θέλησε νὰ κάνει μ' ἀφτὰ τὰ λόγια ὁ κ. Χατζιδάκης, σὰ νὰ ποῦμε κολιὸς καὶ κολιὸς καὶ ἀπ' τὸ ἴδιον βαρέλι. Καλύτερα τὸ κατάφερε ὁ φίλος τοῦ Αἰσώπου με τῆ λεοντῆ.

κ. Χατζιδάκις, όντας γραμματικός φντάμα και νεροκεφαλικός, με τόση προπέτεια συστήνει κι' όρίζει με τι τρόπο πρέπει να γράφει κάθε μας ποιητής και πεζογράφος. Η ταπεινή του γνώμη—πού όλοτελα φαίνεται τή συμμερίζεται—είναι τίποτα λιγώτερο παρ' όφτη. «Περιττό Έφταλιώτη, να κρίνεις μόνος σου πώς θα γράψεις στίχους και πεζά: τή Ήνδίο κ' έσύ, Παλαμά, κι' έσύ Καρκαβίτσα και Δροσίνη και Βλαχογιάνη. Μήτε υπάρχει ανάγκη να φροντίζετε πώς έγραφε ή τι νόμιζε ό Βηλαράς ή ό Σολωμός ή ό Βαλαωρίτης. Τι σημαίνουν τέττα όντα; Δέν είχαν καν ανακαλύψει τήν άραβική παραγωγή του γαιδάρου, πού έστειλε σαν άστραπή τή ρήμη μπου—έμένα του Χατζιδάκιος—σ' άνατολή και δύση, και με κατάταξε στών άθανάτων τήν παρέα με πτό Λεβερριέ δεξιά μου και τή Γκλιέο άριστερά. Παιδί μου Έφταλιώτη κι' έσεεις οι άλλοι, άκούστε μοναχά τους όρισμούς μου κι' έγινε ή δουλιά σας».

Τό λυπηρό είναι πώς άφτου του θεοσίτη—γιατί αληθινά είναι θεοσιτική ή προπέτεια του—του δίνει σημασία ό κόσμος. Τό Πανεπιστήμιο φαίνεται, τόν έκανε γλωσσικό του πρόμαχο, πού δέν είναι και τόσο ίσως παράδοξο, άφου άλλοτες έκανε θρησκευτικό του πρόμαχο τή συχωρεμένο Μοσχάκη. Χειρότερο είναι πού άνθρωποι με κόσμο, καθώς ό Θ. Άννινος κι' ό Κ. Μιχαηλίδης, τσακίζονται ζητώντας τή γνώμη του, και τού άνοίγουνε όρθάνοιχτες τις πόρτες τών έφημερίδων τους και τών ποριόδικών, κλεινοντάς τες με βρόνιο σε κάθε αντίλογια. Για τή καλό όμως τού έθνους ανάγκη να καταλυθεί ή δασκαλική άφτη είδωλολατρεία, και σκοπέτω έδω με τή «Νουμά» να ζετινάξω λιγάκι τόν κίβδηλό μας Λογγίνο, και να δείξω τί λογής συγγραφική τέχνη έχει ότα μας προβάλλει τόσο θεοσιτικά ως γλωσσικός νομοθέτης.

Τά παραδείγματα πού θα σάς φέρω είναι παρμένα από άρθρο του πού διάβασα σήμερα στό πρώτο φυλλάδιο τού «Άκρίτα» μ' έπιγραφή «Όλίγαι λέξεις περρι τής έπιστημονικής εξέτάσεως τής νέας έλληνικής».

Και πρώτα πρώτα καμαρώστε άφτη τή φράση. «Οι τότε λόγιοι Έλληνες υπέλαβον έθνικόν αύτων «καθ'ήκον» ν' άποδείξωσιν ΟΤΙ ό άνθρωπος εκείνος [ό Fallmerayer] έπλανάτο, και ΟΤΙ κατάρθων τουτό «αν άνεύρισκον εν τή νέα Έλληνική άρχαία... Δωρικα και Διολικά στοιχεία». Θεματογράφος μαθητής θα κατάρθωνε ίσως καλύτερα να πει τήν ιδέα του. Όπως έγραψε τή φράση του ό ψευδολογγίνος, δε σημαίνει τίποτα άλλο παρ' τουτό, πώς οι λόγιοι ζήτούσανε διό πράματα, (1) ν' άποδείξουν τή Fallmerayer λανθασμένο, και (2) ν' άποδείξουν πώς τή κατάρθωναν αν έβρισκαν Διολικά και Δωρικά στοιχεία μέσα στη γλώσσα μας. Ένώ φανερά ή φράση έπρεπε να σημαίνει πώς οι λόγιοι νόμιζαν (κι' όχι πώς θέλανε ν' άποδείξουν) τή έξης διό πράματα, δηλαδή (1) πώς είτανε χρέος τους ν' άποδείξουν τή Fallmerayer λανθασμένο, και (2) πώς θα τή κατάρθωναν αν έβρισκαν κ.τ.λ.

Κοντά παρακάτου, έχουμε ένα άλλο ψευτομαργαριτάρι. Άκούστε. «Έκτελέσαντες τόν εξελληνισμόν» τών εν Έλλάδι υπαρχόντων τότε Έλλήνων». Ξεχάστηκε ό κ. νομοθέτης κι' είπε «Έλλήνων» αντίς «Σλαύων», μήτε καν κατάρθωσε νάν τού άνοίξει τ' αλίθωρα του τή καλλιτεχνικώτατο εκείνο εξελληνισμόν—Έλλάδι—Έλλήνων.

Παρατηρήστε και τήν άκόλουθη φράση από τήν ίδια γειτονιά. «Ότος [ό Deffner] γ'ωσολογικήν μιν μέθοδον μετεχειρίζετο όμοίαν τού Μαυροφύδη [έδω] του ζέφυγε ή χυδαία γενική], δέν ήτο δ' ΟΜΩΣ τής άρχαίας και μεσαιωνικής γλώσσας τοσοούτον έγκρατής όσον ό Μαυροφύδης, παρετήρησε δε ότι ή

δέκ τής μεσαιωνικής Έλληνικής ωφέλεια παρ' τή «Μαυροφύδη ήν έλαχίστου λόγου αξία» εκ τούτων πάντων παρακινούμενος εξέφρασε τήν διδασκαλίαν κ.τ.λ.» Τι να πρωτοκαμαρώσεις έδω; Πρώτα, άφου ό Deffner δέν άκολουθούσε μέθοδο σωστή, μήτε κατεχε τή γλώσσα όσο καλά ό Μαυροφύδης, ή δέφτερη πρόταση δέν είναι αντίθετη όπως με τή ΟΜΩΣ τήν παραμορφώνει ό κ. Χατζιδάκις, παρ' σύστοιχη.*

Έπειτα σε μιή φρασούλα τρεις φορές μας ξαναλέει τή Μαυροφύδης σε τρεις σκοπούς σε γραμματικό παράδειγμα—ό Μαυροφύδης, τού Μαυροφύδη [sic], τή Μαυροφύδη. Τρίτο, ύστερα από τή μεσαιωνικής γλώσσας έρχεται γλήγορα γλήγορα τή μεσαιωνικής Έλληνικής σε να είταν άλλη ή μεσαιωνική γλώσσα κι' άλλη ή μεσαιωνική Έλληνική. Τέταρτο, τή παρακινούμενος όλοφάνερα άναφέρνεται στην τελεφταία πρόταση, κι' όχι σ' όλα τή πριν όπως τή παρουσιάζει ό κ. Χατζιδάκις. Άκόμα και τού σωρού γραφίας θα κατάρθωνε ν' άρθώσινε λογικώτερα τήν ιδέα του, ως πούμε έτσι. «Ότος, όν ήτον ή ό Μαυροφύδης έγκρατής τής άρχαίας και μεσαιωνικής Έλληνικής, μετεχειρίζετο και γλωσσολογικήν μέθοδον όμοίαν εκείνου» παρατηρήσας δε ότι «ή εκ τής μεσαιωνικής Έλληνικής ωφέλεια παρ' τή «Μαυροφύδη ήν έλαχίστου λόγου αξία, εξέφρασε τήν διδασκαλίαν κ.τ.λ.»

Κοιτάξτε τή λογική δεσμώ και τήν άκόλουθη φράση. «Έπειδή μετ' τόν θάνατον τού Μαυροφύδου [έδω ξαναπήρε τή άπτική του δικαιώματα ό «μακαρίτης»] ίκανά μνημεία τής μεσαιωνικής ήμιν «γλώσσας εξέδότησαν υπό Κ. Σάθα... διό τουτό μεξάνεστη ό ύποφινόμενος [κ. Χατζιδάκις, δικαστικός κλητήρ] κατ' τή 1880 τουτό μιν κατ' τής άναγωγής κ.τ.λ.» Όποιος ξέρει τού κ. Χατζιδάκιος τή μονομανία τού να φαντάζεται όλον τόν κόσμο πώς τού πατ' τή χαϊδεμένο του τόν κάλο, θα νομίσει ίσως πώς σηλώθηκε τρομερός να καταλύσει τή Σάθα και να κάψει τή έργα του. Δέν έννοει όμως ό άνθρωπος τίποτα φονικό έννοει μάλιστα πώς τού Σάθα τή έργα τού βοηθήσανε σημαντικά τόν έπιστημονικό του άγώνα. Λέει δηλαδή τ' αντίθετα άφ' ότι έχει στό νού του, καθώς όταν εξελλήνιζε τούς Έλληνες—παθος κι' άφτό γνωστό, ξηγημένο άθανάτα από τή Σαιν-Σιμόν όταν περιέγραφε κάποιον τού Λουδοβίκου ύπουργό πού ξεκινώνας με μιή ιδέα συνείθιζε να τελιώνει λέγοντας Ισα Ισα τήν άνάποδη.

Σ' ένα άλλο μέρος τού άρθρου του ό κ. Χατζιδάκις μας δίνει μιή δική του πρωτότυπη φράση «ή αναγέννησις τών νεωτέρων σπουδών». Τή αναγέννησις είναι τή γνωστό Renaissance, πού όμως ως τώρα πολύ λογικά τή ήξερε ό κόσμος ως είδος ξαναγεννημώς ξαναδυναμώμα τής μαραμμένης και σε νεκρής παλιάς φιλολογίας και τέχνης. Ό Λογγίνος μας όμως με τή φράση του μας ξαναγέννησε και τήν καινούργια φιλολογία, τήν άκμηρή ακόμα. Μά ίσως τής άνοησίας άφτης δέν είναι συγγραφικός ό λόγος, παρ' τή πώς άνακατέβεται ό κ. Χατζιδάκις σε πράματα πού δε σκαμπάζει.

Τι σημαίνει και τή «Λεξικόν τής Γραμματικής (σ. 17); Είναι κι' άφτη καινούργια ανακαλύψη όπως ή άραβική εκείνη παραγωγή πού τόν άποθανάτισε;

Δέν πρέπει να παραλείψουμε και τήν άκόλουθη φράση, άφου ίεραποστόλων τής καθολικής προπαγάνδας χάριν διαδόσεως τού καθολικισμού εν Έλλάδι «τής διδασκαλίας τών παρ' ήμιν καθολικών» Έδω ξεσπούν τή γέλια μοναχά τους σαν τή ντουφέκια τού

(* Τή ίδιο παρουσιάζει τή σύστοιχα ως αντίθετα και στην έξης φράση. «Έξηκολούθουν εξετάζοντες μιν και καλλιεργούντες τήν άρχαίαν, γράφοντες δε τήν λογιάν, και μόνον σπανίως έκαμνον μνησίαν».

Mac-Mahon. Σε 17 λέξεις 11 γενικές και 2 δοτικές, άφισε πιά πού νόημα δε βγαίνει και πού φαίνονται σπαρμένες οι λέξεις όλόγυρα σε λίθος και κέραμος άτάκτως έρριμμένα όπως λέει ό Ξενοφώντας. Έπειτα άνθρωπος κάτοχος και τών πρώτων μοναχά στοιχείων τής συγγραφικής τέχνης θα ένιωθε κι' όλας πώς με τή ίεραποστόλων και χάριν διαδόσεως τού καθολικισμού οι λέξεις τής καθολικής προπαγάνδας είναι άγνή περιττολογία.

Τά παραδείγματα άφτη, παρμένα από τέσσερα μόνον κατεχάτα—όπου όμως υπάρχουν κι' άλλα όχι λιγότερο λαμπρά πετράδια—σώνουνε, νομίζω, για τή σκοπό μου, κι' άποδείχνουν τόν κ. Χατζιδάκιον άστοιχείωτο γραφιά κι' άπρόσεχτο, άνάξιο να δίνει γνώμες σ' άντρες έμπειρους και ενήθεις καθώς τόν Έφταλιώτη, τόν Καρκαβίτσα και ός συντρόφους του. Πρέπει όμως κανείς να διαστεί λόκληρο τή άρθρο του για να καταλάβει τή τρομή ό του ύφος—τήν άνωμαλία του, τόν άπίστεφτό του μακαρισμό, τήν άκυρολεξία του. Θα δει άλλου ήν, άλλου ήτον. Θα δει άλλου άπόπειρα ίνα (sic) συνταχθί, άλλου πειράται ν' άνήγη, θα δει εάν τις παρακολουθή ταις μεταβολαίς μαζί με προσείχε εκείνα τή στοιχεία και θα δει να ξεφεύγουν ακόμα λέξεις καθώς Μαυροφύδη αντίς Μαυροφύδου, όπως είπαμε, και φράσεις καθώς παρετήρει ότι αύτά (sic) άπερ έλέγοντο αντίς τή λεγόμενα, και άνέλαβον ν' άνευρίσκουσιν. Μαζί μ' όλα άφτα θα βρει κι' άνατριχαστικούς ξενισμούς, καθώς έπιδρωσιν εύνοϊκώς επί τήν εξέλιξιν, και να σχηματίση έννοιαν, και εξέφρασε τήν διδασκαλίαν, ξενισμούς άσυχώρετους μέσα σε τόσο άπτικώ-γλωσσο ύφος. Και τότες θα συμπεράνει δίχως άλλο ό,τι συμπεραίνει ό ίδιος ό κ. Χατζιδάκις για τούς προδρόμους, δηλαδή πώς γράφει όπως γράφει για τίποτα άλλο παρ' χάριν κωμικού σκοπού.

Υστερα άφ' όσα είπαμε, ως έλπίζουμε πώς θα πάψει πιά να βγαίνει από τή νερά του, και πώς οι φίλοι του δε θάν τού δώσουν πάλι άφορμή να ρεζιλιέβεται σε γράματά του.

Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗΣ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»,

Άγιος Λουδοβίκος. Σαστισμένος όλος ό κόσμος με τή Σαστιστικά τού Δροσίνη. Τή τυπώνει σε Κωνη Βίβλο με δημόσια έξοδα ή Άμερικανική Όμοσποντία. Άμερικανική έπιτροπή καταβαίνει στην Έλλάδα να μελετήσει Έκπαιδευτικό σύστημα.

Σόφια. Καταιρομαγμένος έδω ό κόσμος με τ' άποτέλεσμα τών Σαστιστικών τού Δροσίνη. Μάδες σημαίες σ' όλα τή μπαλκόνια. Λύπη και ξεκαρδίσματα (έτσι μας ήρθε ή τελεφταία λέξη, αν και φίνεται βουργάρικη μηχανογραφία, και πώς ή σωστή λέξη είναι «κλάματα»).

Βερολίνο. Ό Χατζιδάκις με τή σχολιανό του ρούχο έβγαλε λόγο στην Άκαδημία Φορούσε ένα πράσο στην κουμπότρυπα.

Πεκίνο. Διορίστηκαν τρεις καινούργιοι καθηγητάδες τής κινέζικης στο Πανεπιστήμιο, ό Έπίς, ό Σκοπός κι' ό Πουλό. Τά έναρτήρια μαθήματα τή τίμησε και ό δικός μας πρέσβης de Caslaman, διπλωμάτης σπουδασμένος στη Λόντρα, φορώντας τή παράσημο τής προπαγάνδας.

Μόντε-κάρλο. Θεοτόκης ό γνωστός ως Τραβιάτας έφτασε. Μόλις είδε τή Καζίνο συγκινήθηκε κι' έσπασε στα κλάματά. Τόν παρηγόρησε ή νταντά του. Τώρα κλεισμένος καταμόναχος μελετά κατ' βάθος τόν κανονισμό.

Παρίσι. Η Γαλλική Κυβέρνηση άναστατωμένη με τή άρθρο τού «Ταχυδρόμου». Άποφάσισε να πάψει τόν Ψυχάρη. Θα διορίσει ίσως τή Συντάχτη τού «Ταχυδρόμου».

Γιαλού. Θρίαμβος έθνικός. Τή Έλληνική σωμα κατατρόπωσε τούς Γιαπωνέζους. ΚΑΒΑΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ :

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξω-
τερικὸ φρ. χρ. 10
10 λεπτὰ τὸ κάθε φύλλο λεπτὰ 10

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ : Στὰ κίθσκια τῆς Πιλατείας
Συντάγματος, Ὁμονοίας, Ὑπουργείου Οἰ-
κονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὁ
ὄθλασματρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηρο-
δρόμου (Ὁμόνοια)στὸ καπνοπωλεῖο Σαρρῆ
(Πιλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) καὶ στὸ
βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου.

Ἡ συνδρομὴ τοῦ πληρόνεται μπροστὰ
κ' εἶναι γιὰ ἓνα χρῆνο πάντοτε.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΑΝ ΔΕΝ ΠΕΤΥΧΕ

τὸ Ἐκπαιδευτικὸ Συνέδριο, ἂν ὄλη αὐτὴ ἡ φα-
σαρία ἔσβυσε σὰ μιὰ μπουρμπουλίθρα μεγάλη,
πιδ μεγάλη κι' ἀπὸ τῆ σοφία τοῦ κ. Βικέλα
ἀκόμα, δὲν φταῖνε γι' αὐτὸ εἰ φτωχοὶ οἱ δα-
σκάλοι. Ὅ,τι περνοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι τους, τὸ-
κάναν αὐτοί. Ἄφησαν τὰ σπῖτια τους, καταξο-
δίαστηκαν, κακόπαθαν, κακοκοιμήθηκαν, ἀκου-
σαν λόγους, δέχτηκαν κατακέφαλα λεκάνες γε-
μάτες μ' ἀπλυτὴ σοφία, εἶδαν τὰ πυροτεχνή-
ματα ποῦ ξετινάχτηκαν ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη κι'
ἀπ' τὸ στόμα τοῦ κ. Στάη, καμάρωσαν τὸ ψη-
λὸ καπέλλο τοῦ κ. Βικέλα καὶ τοῦ κ. Ἀργυ-
ροπούλου τὰ θαύματα, κ' ἐπὶ τέλους εἰ ἄνθρω-
ποι εἶδαν... κ' ἔπαθαν, ὅσα δὲν εἶδε κι' ὅσα
δὲν ἔπαθε κανεὶς ἴσα μὲ σήμερα.

Ἄθωοι λοιπὸν οἱ κατηγορούμενοι. Ἐκεῖνοι
ποῦ πρέπει νὰ δώσουν λόγο γιὰ τὴν πανηγυ-

ρικὴ ἀπιτυχία τοῦ εἶναι οἱ διοργανωταὶ τοῦ —
εἰν' ἐκεῖνοι ποῦ τὸ σκάρωσαν γιὰ νὰ ρεκλαμά-
ρουν τὸ ὑποκείμενὸ τους, ἢ γιὰ νὰ κάνουν τὴ
δουλίτσα τους — εἰν' ἐκεῖνοι ποῦ κατασκευά-
σαν ἓνα συνέδριο μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ποδείξουν
πὼς τίποτε σοβαρὸ δὲ μπορεῖ νὰ γίνῃ σ' αὐτὴ
τὴ χώρα τὴν καταδικασμένη ὅλα νὰ τὰ ρεζι-
λεύῃ κι' ὅλα νὰ τὰ παρωδῇ.

Γιὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ εἶμαστε, πρὶν ἀκόμη
γίνῃ, βέβαιοι. Μὲ τοὺς στενοκέφαλους διοργα-
νωτὰς τοῦ τὸ ξέραμε πὼς ἀντὶ νὰ λυθῇ θὰ
μπερδεύονταν περισσότερο τὸ εκπαιδευτικὸ μας
ζήτημα, — ἡ πρώτη κ' ἡ κυριώτερη ἀφορμὴ τῆς
σημερινῆς καταντίας μας. Τὸ ξέραμε πὼς μόνο
λόγια καὶ καυγάδες καὶ πυροτεχνήματα θά-
βγαίνουν ἀπὸ τὸ Συνέδριο. Ἀπὸ τὸ Γενικὸ,
τὸ Γεωργικὸ κι' ἀπὸ καθὲ ἄλλο Συνέδριο τέ-
τοια μόνο βγήκαν. Καὶ δὲ μποροῦσε νὰ κἀνῃ
ἐξαίρεση τὸ Ἐκπαιδευτικὸ καὶ μάλιστα μὲ τὸν
ὑπερστενοκέφαλο κ. Βικέλαν ἀρχισύνεδρο. Τὸ
ξέραμε καὶ γι' αὐτὸ τὴν συφοριασμένη ἐκπαίδευση
οὔτε τὴ λογαριάσαμε καθόλου. Λογαριάσαμε μόνον
τοὺς φτωχοὺς δασκάλους, τοὺς εἰλωτες αὐ-
τούς, ποῦ παίζει μαζί τους τὸ κλωτσοσκουφι ἢ
Πολιτικὴ, κ' εἶχαμε τὴν ἀπαίτηση, ὅταν ὁ ἀρ-
χιφαφλατὰς παραμορφωτῆς τῆς Παιδείας κ.
Στάης ἀνέθηκε στὸ βῆμα καὶ μπροστὰ στὸν
Βασιλιά καὶ σὲ τόσο κόσμο μίλησε γιὰ τὴν ἀ-
ναμόρφωση τῆς Παιδείας μὲ τὴν ἀδιαντροπία
— εἶχαμε τὴν ἀπαίτηση, ποῦ λέτε, χιλιά ὀργι-
σμένα στόματα νὰ τοῦ φωνάζουν :

— Λούφαζε, φαφλατὰ, καὶ τὸ μόνο ποῦ
μποροῦσε νὰ κἀνῃς ἦταν νὰ σταματήσῃς τίς
πάψεις καὶ τίς μεταθέσεις ποῦ ληστεύεις μ'
αὐτὲς τὸ Δημόσιο ταμεῖο καὶ τυραγνεῖς τόσο
κοσμικὴ ἀδικία!

Αὐτὸ μονάχα περιμέναμε νὰ γίνῃ, μὰ κι'
αὐτὸ, βλέπετε, δὲν ἔγινε, ἀφοῦ ὅλοι ποῦ πῆγαν
στὸ Συνέδριο, Ὑψηλότατοι καὶ χαμηλότατοι
μικροσοφοὶ καὶ σοφροτενεκέδες, πῆγαν μὲ τὴν
πρόθεση νὰ ἀλληλοκοροῦδευτοῦν.

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ἀπὸ τὴν Κούταλη ποῦ δημοσιεύσαμε δῶ καὶ δυὸ μῆ-
νες στὸ «Νουμά» (στὸ 82 φύλλο) ἀκόμα δὲν μποροῦνε
νὰ ξεχαστοῦν. Κάθε μέρα μὰς γράφουν γι' αὐτά,
κι' ὅσοι μὰς γράφουν δὲν ξέρουν μὲ ποιὰ λόγια νὰ μὰς
δείξουν τὸν θαυμασμό τους καὶ μὲ ποιὰ λαμπερὰ
χρώματα νὰ μὰς ζουγραφίσουν τὴν εὐχαρίστηση ποῦ
αἰσθανθήκανε μελετώντάς τα.

Τὸ πρῶτο γράμμα ὅμως τίποτ' ἄλλο δὲν ἦταν
παρὰ εἰσαγωγὴ, νὰ ποῦμε, στὸ δεύτερο γράμμα ποῦ
θὰ τάρχηθήσομε ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλλο. Ὁ Στράτος καὶ
ὁ Φῶτης, οἱ δυὸ Κουταλιανοὶ φίλοι, χωρὶς νὰ κάνουν
καμμιά διακλεξὴ στὰ «Παναθηναῖα» καὶ χωρὶς νὰ
ποζάρουν πὼς λύνουν μὲ τίς κουβέντες τους τὸ γλωσ-
σικὸ ζήτημα, γκλώνουν τὰ κεφάλια τῶν δασκάλων
μὲ τὴ λογικὴ καὶ μὲ τὴν ἐπιστήμη καὶ ἀποδείχνουν
τετραγωνικώτατα πὼς μερικὰ ζητήματα γιὰ νὰ τὰ
καταπισκοτῇ κανένας πρέπει νὰ νῆναι ὀπλισμένους ὄχι
μονάχα μὲ ὁμορφες μπουρμπουλίθρες καὶ μὲ κριτικὴ
ἀκρισία, παρὰ μὲ βαθειὰ μελέτη καὶ μὲ κρίση ὀρθή.

Τὰ τελευταῖα προσόντα τὰ κατέχουν καὶ μὲ τὸ
παραπάνω οἱ δυὸ Κουταλιανοί. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ δεύ-
τερο γράμμα τους δὲ θὰ διαβαστῇ, δὲ θὰ μαγεψῇ,
δὲ θὰ φωτίσῃ μονάχα, παρὰ θὰ μείνῃ καὶ σὺν ἓνα
μνημεῖο γλωσσικὸ, ἀφοῦ μ' αὐτὸ θὰ ποδείχτῃ πὼς
ἢ Ἐθνικὴ μας γλῶσσα, ποῦ τὴ λένε φτωχεια,
ὅσοι στραβοὶ δὲ μποροῦνε νὰ δοῦνε τοὺς ἠθου-
ρούς της, εἶναι τόσο πλούσια ποῦ καὶ καθαρὰ ἐπι-
στημονικὴ συζήτηση τὴ βγάξει πέρα μιὰ χαρὰ καὶ
παλληκαρία.

Τώρα δυὸ λόγια καὶ γιὰ τίς καινούργιες ἐπιφυλ-
λίδες μας : Ὁ Ἀδάφνης καὶ ἡ Χλόη τελεῖωνουν στ'
ἄλλο φύλλο. Ὑστερ' ἀπ' αὐτὸ ἔχει σειρά ἓνα διή-
γημα τοῦ κ.Κ. Θεοτόκη, ἢ «Κασσώπη» (ἓνα κομμάτι
ἐπὶ μὲγαλόπρεπο, νὰ τὸ ποῦμε, γιὰτ' ἀλλήθεια τέτοιο
εἶναι), ἢ «Ἰφιγένεια δρᾶμα μ' ἑλληνικὴ ὑπόθεση τοῦ
κ. Ἰουλίου Ἐσλιν, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν κ. Κώστα
Κατζόπουλο, ὁ ξεμυαλισμένος «Μοναχογιὸς» τοῦ κ.
Judas Errant καὶ στὰ μέσα τοῦ Μᾶνη ἀρχινεῖ ὁ
«ΡΟΝΠΗΝΩΝΟΣ» τοῦ κ. ΨΥΧΑΡΗ, ἀνεκδύτο
ρομάντσο γιομᾶτο ὁροσὶὰ καὶ ποίηση, ποῦ θὰ ξε-
μουρλάνῃ νιὸς καὶ γέρος καὶ θάφῃσῃ ἐποχὴ.

Γιὰ τὸ «Νουμά» ἔτοιμάζει κι' ὁ κ. Παλλῆς τὸν
«ΚΥΚΛΩΠΙΑ» τοῦ Εὐριπίδη, ποῦ ἓνα χορικὸ τοῦ
δημοσιεύσαμε τὸ περασμένο Νοέμβρη στὸ 72 φύλλο.
Ἄπ' αὐτὸ οἱ ἀναγνώσται μὰς μποροῦν νὰ νοιώσουν
τὴ θῆναι κι' ἀλάκερος ὁ «Κύκλωπας»

ΔΕΝ ΚΑΤΑΛΑΒΑΤΕ

κάποιο ξελάφρωμα αὐτὲς τίς μέρες ποῦ τὸ Ἐθνικὸ
λεπροκομεῖο τῆς ὁδοῦ Σταδίου εἶχε σφαλισμένες τίς
πύρτες του ; Ἐμεῖς δὲ σὰς τὸ κρύβουμε. Τὸ καταλά-
βαμε καὶ τὸ παρακαταλάβαμε τὸ ξελάφρωμα αὐτὸ
ἂν καὶ τὸ Ἐκπαιδευτικὸ Συνέδριο μὲ τοὺς παπαρδε-
λάδες τοῦ μὰς ἔκοψε τὴ μισὴ τὴν εὐχαρίστηση.

ΔΟΓΓΟΥ

ΔΑΦΝΗΣ ΚΑΙ ΧΛΩΗ

Μετάφραση Ἑλία Π. Βουτσερίδου

Καὶ συνάμα τοῦ τὰ λέει ὅλα ἓνα πρὸς ἓνα. Τόνε
σπλαχνίστηκε ἀπὸ τὰ παρακάλια τοῦ ὁ Ἄστυλος κι'
ἀφοῦ μπῆκε στὸ περιβόλι κ' εἶδε τὸν ἀφανισμό τῶ λου-
λουδιῶνε, εἶπεν ὅτι θὰ παρακαλέσει τὸν πατέρα του καὶ
θὰ ρίξει τὸ βᾶρος στ' ἄλογα, πὼς σὺν τὰδεσαν ἐκεῖ
ἐκάμαν τὴν συφορὰ κι' ἄλλα τσάκισαν, ἄλλα τὰ τσαλα-
πάτησαν κι' ἄλλα τὰ ξεριζώσαν, ἀφοῦ λύθηκαν. Ὑ-
στερ' ἀπ' αὐτὰ τοῦ εὐχόντευσαν ὅλα τὰ καλά ὁ Λάμω-
νας κ' ἡ Μυρτάλη κι' ὁ Δάφνης χάρισματα τοῦφρονε
κατσικακία, τυριά, ὄρνιθες μὲ τὰ μικρὰ τους, σαφύ-
λια ἀπάνου στίς κληματῶβερρες, μῆλα μὲ τὰ κλαριά

τους. Ἦταν μέσα στὰ δῶρα καὶ μοσκάτο κρᾶσι τῆς
Λέσβου, καλότατο γιὰ πιόσιμο.

Θ' Ὁ Ἄστυλος τὰ δέχονταν αὐτὰ κ' ὕστερις τὸρ-
ριξε στὸ κυνῆγι τῶ λαγῶνε, σὺν πλουσιόπαιδο, ποῦ
πάντα διασκεδάζε καὶ ποῦ ἦρθε στὴν ἐξοχὴ γιὰ νὰ δο-
κιμάσει καινούργιες χαρές. Μὰ ὁ Γνάθωνας, σὺν ἀνθρώ-
πος ποῦ ἔμαθε μόνο νὰ τρώει καὶ νὰ πίνει ὡς ποῦ νὰ
μεθύσει, καὶ μὴ ὄντας τίποτις ἄλλο παρὰ στόμα καὶ
κοιλιά κι' ὅσα ἦταν κάτου ἀπ' τὴν κοιλιά, δὲν εἶδεν
ἀψήφιστα τὸ Δάφνη, ὅταν ἔφερε τὰ χάρισματα ἐπειδὴ
ὅμως καὶ φυσικὰ κυνηγοῦσε τὰ παιδιὰ, ἔμα βρῆκεν ὁ-
μορφιά, ποῦ μῆτε στὴν πολιτεία δὲν τὴν εἶδεν, ἔβαλε
μὲ τὸ νοῦ του νὰ ριχτεῖ τοῦ Δάφνη καὶ νόμιζε πὼς εὐ-
κολὰ θὰ τὸν καταφέρει, σὰ γιδάρης ποῦ ἦταν. Κι' ἀ-
ποφασίσαντας αὐτὰ δὲν πῆγαινε στὸ κυνῆγι μαζί μὲ τὸν
Ἄστυλο, παρὰ κατέβαινε ἐκεῖ ποῦ ἔβοσκεν ὁ Δάφνης,
παίρνοντας πρόφασιν τὰ γίδια, ἢ ἀλήθεια ὅμως ἦταν
πὼς τὸ Δάφνη ἤθελε νὰ ἰδεῖ. Καὶ κολακεύοντάς τον,
τὰ γίδια τοῦ παινοῦσε καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ παίξει
μὲ τὸ σουρκελί του ἓνα τσοπάνικο καὶ τοῦλεγε πὼς
γλήγορα θὰ τὸν κάνει λεύτερο, γιὰτὶ ὅλα τὰ μπορεῖ.

Κι' ὅταν πιά ἐκεῖνος ἀργὰ ἔνοιωσε τί ἤθελεν ὁ
Γνάθωνας, τοῦλεγεν ὅτι φυσικὸ εἶναι νὰ καθαικεύουν
τίς γίδες οἱ τράγοι· μὰ κανένας ποτὲς δὲν εἶδε τράγο
νὰ καθαικεύει τράγο, μῆτε κριάρι ἀντὶ γιὰ προβα-

τίνες κριάρι, μῆτε κόκκορα ἀντὶς γιὰ ὄρνιθες κόκκορα.
Ὁ Γνάθωνας ὅμως ἦταν ἱκανὸς νὰ τὸν ἀναγκάσει μὲ
τὴ βία, βάνοντας ἀπάνου τοῦ χέρι μὰ ὁ Δάφνης ἀν-
θρώπο μεθυμένο καὶ μόλις στεκάμενο στὰ πόδια του,
ἀφοῦ τὸν ἔσπρωξε, τὸν ἔριξε ἄχμου στὴ γῆς, καὶ φεύ-
γοντας γλήγορα σὰ σκυλάκι, τὸν ἀφήσε πεσμένο κάτου
κ' ἔχοντας ἀνάγκη ἀντρα, ὄχι παιδιῦ γιὰ νὰ τὸν τρα-
βῆσει ἀπὸ τὸ χέρι. Καὶ πιά δὲν τόνε ζύγανε καθόλου,
παρὰ πὸτ' ἐδῶ καὶ πὸτ' ἐκεῖ τὰ γίδια ἔβοσκεν, ἐκεῖνον
ἀποφεύγοντας καὶ τὴ Χλόη γυρεύοντας. Μὰ μῆτε ὁ
Γνάθωνας τὸν κυνηγοῦσε πιά, σὺν ἔμαθε καλά, ὅτι δὲν
εἶναι μονάχα ὁμορφος παρὰ καὶ δυνατός· καὶ ζητοῦσεν
εὐκαιρία νὰ μιλήσει γι' αὐτὸν τὸν Ἄστυλο κι' ὀλιπίζε
νὰ τοῦ τόνε χάρισει ὁ νιός, γιὰτὶ ἤθελε πολλὰ καὶ με-
γάλας χάρες νὰ τοῦ κάνει.

Ἰ Μὰ τότες δὲ μπόρεσε· γιὰτὶ ἔφτασεν ὁ Διονυ-
σιοφάνης μὲ τὴν Κλεαρτίστη κ' ἦταν παραχρῆ μεγάλη
ἀπὸ ζῶα, δούλους, ἀντρες, γυναῖκες. Μὰ ὕστερις ἔφτια-
νεν ἓνα λόγο κ' ἐρωτικὸ καὶ μακρὸ. Κ' ἦταν ὁ Διονυ-
σιοφάνης μεσόκοπος πιά, ψηλὸς ὅμως κι' ὁμορφος καὶ
ποῦ μποροῦσε καὶ μὲ παλληκαρία νὰ παρασθεῖ μὰ καὶ
πλούσιος ὅσο λίγοι καὶ καλὸς σὺν κανέναν ἄλλον.

Τὴν πρώτη μέρα ποῦ ἦρθεν ἔκαμε θυσία στοὺς
θεοὺς, ποῦ διαφέντευαν τὴν ἐξοχὴ στὴ Δήμητρα καὶ
στὸ Διόνυσο καὶ στὸν Πάνα καὶ στίς Νύφες· καὶ

Περαιτέρω όμως από μεις το κατάλαβαν το ξαλαφρώμα αυτό οι δυστυχισμένοι υπάλληλοι, γιατί με την άργια της Βουλής σταμάτησαν λίγο οι παύσεις και οι μεταθέσεις τους που τις άγιες αυτές ημέρες δημοσιεύοντουσαν με το σταγονόμετρο

Αμα ξαναρχινήσει τις δουλειές της η Βουλή, θα μπή το σταγονόμετρο κατά μέρος και θα ξαναρχινήσει να δουλεύει το προυβάλι, αφού για να λειτουργήσει κανονικά η Βουλή πρέπει οι μισοί τουλάχιστον υπάλληλοι να περιηγηθούν την Ελλάδα.

Οι βουλευται κινούν τις γλώσσες τους και τα χέρια τους κ' οι υπάλληλοι τα πόδια τους. Αν προσέθετε και τη ρεμούλα του Κεντρικού ταμείου, έχετε μπροστά σας ολοζώντανη εικόνα του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος

ΤΟΝ ΜΠΕΛΑ ΤΟΥ

έχει βρή ο κ. Καζάκης με την καλωσύνη του. Σαν να μη τον έφτανε η Μακεδονία και τα τόσα άλλα εθνικά βάρη που του ρόρτωσαν στη ράχη του, να τώρα που τον έστειλαν και στην Πάτρα να υποδεχτεί τον κ. Κλεμανσώ και να τον ξαναγρήσει στην Αθήνα.

Μά τί διάβολο! Μονάχα ο κ. Καζάκης ρητορεύει στη χώρα μας;

Όλοι οι άλλοι δουλεύουν;

Ο ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΟΣ

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

ΓΡΑΜΜΑ Η'.

(και τελευταίο)

Manchester, Μάρτης του 1904.

Ο κόμπος των προτιμητικών δασμών, που ίσως δεν τον έλυσε μήτε η μεγάλη έπιρροή και φοβερή ρητορεία του Τσάμπερλιν, είναι αό φόρος του ψωμιού. Μην εξαγώντας οι άποικίες παρά θρόφιμα και πρώτες ύλες, γεννήματα, κρέας, μαλλί, ξυλική κ.τ.λ. Άλλη προτίμηση δεν έχει παρά τα φορολογήση η Άγγλική όσα θρόφιμα φέρνει απ' έξω, εξαίρωντας μονάχα τ' άποικιακά, γιατί αδύνατο να φορολογήση

και πρώτες ύλες δίχως να καταστρέψη την άγγλική βιομηχανία.

Τρία τέταρτα των θρόφινων που χρειάζεται η Άγγλία τα προμηθεύεται από ξένους. Μικρό μέρος του υπόλοιπου το εισάγει από τις άποικίες της και τ' άλλα γίνονται μέσα στον τόπο. Όσο ακριβήνουν τα ξενικά, όταν φορολογηθούν με δασμό εισαγωγής, άλλο τόσο δίχως άλλο θ' ακριβήνουν και τ' άφορολόγητα άποικιακά κ' ενίοτιμα. Ένώ λοιπόν ο κόσμος θα πλερώνη ακριβώτερα όλα του τα θρόφιμα, το Κράτος θα κερδίση μονάχα το δασμό άπάνω στα ξενικά, κ' έτσι δε θα χη τα μέσα, βγαίνοντας ισοδύναμους φόρους, ν' αλαφρώσει τον τόπο απ' όλο το βάρος της ακριβώτερης θροφής. Όσο μεγαλώνει η εισαγωγή από τις άποικίες, τόσο θα λιγοστεύη το εισόδημα του Κράτους από το δασμό εισαγωγής, κι αν πιτύχη μάλιστα τέλεια ο σκοπός των προτιμητικών δασμών και χάρη στις ακριβώτερες τιμές κατορθώσουνε μιά μέρα οι άποικίες να προμηθεύουν την Άγγλία με όσα θρόφιμα φέρνει σήμερα απ' έξω, το εισόδημα του δασμού θα λείψη κ' οι φόροι θα ξαναχρειαστούν. Τότες ο τόπος θα φορολογηται το ίδιο όπως πριν και θ' ακριβοπλερώνη κιόλας τη θροφή του. Και να λιγοστεύουν όμως οι φόροι ως πούμε άπάνω σε ζάχαρη, καφέ, τσάι, καπνό κ.τ.λ. δεν αλαφρώνεται έτσι ο φτωχός που θ' αγοράζει ακριβώτερα το ψωμί του. Και δε θα υποφέρουν μονάχα οι πιο φτωχοί. Ακριβώτερη θροφή φέρνει ακριβεία σε όλα. Αυτό θα πη πως εισοδήματα, μιστοί και μεροκάματα θ' αξίζουνε λιγώτερο παρά πριν. Θα ζημιωθη λοιπόν κάθε κοινωνική άραδα, αν και πολύ περισσότερο θα υποφέρουνε δίχως άλλο τα εκατομμύρια κόσμος που μόλις βγαίνει άρκετά για να ζήσει.

Πώς όταν ακριβήνη η θροφή θα μεγαλώσουν κ' οι μιστοί και τα μεροκάματα δεν το ξέρουμε. Από πού κι ως πού θα μεγαλώσουν; Πότε θα πηγάζη τέτοια γενική έμπορικη ώφέλεια που να μπορη ο βιομήχανος να καλοπλερώνη τον έργάτη; Αν υποθέσουμε πως χάρη στο σύστημα προτιμητικών δασμών κάτι λίγες βιομηχανίες θα ώφεληθούν από μεγαλείτερο έμπόριο με τις άποικίες, όλες οι άλλες όμως αντί να κερδίσουνε θα ζημιωθούνε, γιατί η γενική ακριβεία θα μεγαλώση το έξοδα παραγωγής και τότες δυσκολώτερα θα συναγωνίζετα ο Άγγλος βιομήχανος μέσα στις ξένες αγορές, ακόμα μάλιστα και στις ίδιες τις άποικίες. Το έντόπιο έμπόριο, πούναι πολύ σημαντικώτερο του έξωτερικού, αυτό βέβαια δε θα ώφεληθη από προτιμητικούς δασμούς, θα ζημιωθη

όμως κι αυτό από τη γενική ακριβεία που ενώ θα περιορίση τα μέσα του κόσμου να ξοδαίξη, θα μεγαλώση τα έξοδα της παραγωγής. Όσοι δουλεύουνε στο έντόπιο έμπόριο, χτίστες, αμαξαδες, καρβουναδες, έμποροπάλληλοι, γραμματικοί κ.τ.λ. καθώς και υπάλληλοι του Κράτους, σιδηρόδρομων, δήμων, εταιριών, κ.τ.λ. αυτοί βέβαια δε θα βγαίνουν μεγαλείτερος μιστούς και μεροκάματα. Αν πάλε μεγαλώσουν τα μεροκάματα, τότες το έξοδα παραγωγής κ' η ακριβεία του τόπου θα μεγαλώσουν ακόμα περισσότερο κι ακόμα δυσκολώτερα ο Άγγλος βιομήχανος θα συναγωνίζετα τους ξένους. Είναι ζήτημα λοιπόν αν όταν ακριβήνουν τα θρόφιμα δε θα ζητηση μάλιστα ο κεφαλαιούχος να περιορίση τα μεροκάματα, και δεν έχει λόγο πως η προσπάθεια του έργάτη από τη μια να κερδίξη περισσότερα, γιατί ακριβήνη η θροφή, και του κεφαλαιούχου από την άλλη να περιορίση τα έξοδα παραγωγής, θα φέρη εργατικές διαφορές και άπεργίες, με πολυσήμαντα έμπορικά άποτελέσματα.

Κοντά στ' άλλα, είναι κι αδύνατο να εφαρμογήσει σύστημα προτιμητικών δασμών που να μην άδικη είτε την Άγγλία είτε τούτη η εκείνη την άποικία, γιατί τα βιομηχανικά κ' έμπορικά συμφέροντά τους ανταγωνίζονται. Η προτίμηση ενός άποικιακού είδους ίσως βλάψη άλλη άποικία, η άλλο έμπορικό κλάδο. Σύστημα προτιμητικό πρέπει να βασίζεται σε άμοιβαία ώφέλεια και θυσία. Αυτό όμως είναι αδύνατο όταν ο ένας ζητη να μεγαλώση την εξαγωγή του, ενώ ο άλλος γυρεύει να προστατέψη τις βιομηχανίες του από ξένο συναγωνισμό. Θ' άρχιση παζάρωμα και λογομαχία, ο καθένας ζητώντας να δώση όσο γίνεται λιγώτερο και να πάρη όσο περισσότερο μπορεί. Θα γεννηθη ζήτημα αν κάθε άποικία έλαβε από την Άγγλία ισότιμο του ό,τι της έδωσε και του ό,τι έλαβαν όλες οι άλλες. Κι αφού δεν υπάρχει κεντρική εξουσία που ν' αποφασίξη το δικιο του καθενός, το τέλος θήναι δυσάρεσκια, διχόνοια, έχτρα, ίσως και χωρισμός. Πιστή ως τώρα στο σύστημα Άνοιχτού Έμπορίου, η Άγγλία δεν αναγκάζεται να ξεδιαλύνη δύσκολα προβλήματα που άγγίζουν τ' αντίπαλα συμφέροντα είτε των έντόπιων βιομηχανιών, είτε των άποικιών της. Αμα όμως άρχιση προτιμητικούς δασμούς, κάθε βιομηχανία που θα παράγη ακριβώτερα, δίχως να ώφεληται από μεγαλείτερο άποικιακό έμπόριο, θα ζητηση από το Κράτος προστατευτικά μέτρα. Πότε η μια τότε η άλλη βιομηχανία θα το κατορθώνη, και το τέλος θήναι γενική προστασία. Ίσως μάλιστα το προτιμητικό σύστημα τελειώσει

τραπέζι σ' όλους, που ήταν εκεί. Τις άλλες μέρες ξέταζε του Λάμωνα τα έργατα και βλέποντας τα χωράφια αύλακωμένα, τάρπελια με φύλλα, το περιβόλι όμορφο (γιατί για τα λούλουδα το βάρος τόπαιρνε άπάνω του ο Άστυλος) εύχαριστιόταν περίσσα και το Λάμωνα παίνευε και πως λούτερο θα τον αφήσει τούταζε. Κατέβηκεν ύστερης και στο κοπάδι για να ιδει και τα γίδια και το βοσκό. Η Χλόη στο δάσο έφυγεν, έπειδή ντραπήκε και φοβήθηκε τόσον κόσμο. Μά ο Δάφνης έμειν' εκεί, γιδοτόμαρο μαλλιάρη ζωσμένος, ταγάρι καινούργιοραμμένο έχοντας κρεμασμένο από τους ώμους, κρατώντας με τόνα του χέρι χλωρά τυριά και με τάλλο κατσικίσια βυζανιάρικα αν καμιά φορά ο Απόλλωνας δουλεύοντας στο Λαομέδοντα βόσκησε βόδια, τέτιος ήταν, όπως τότες φάνηκεν ο Δάφνης. Αυτός λοιπόν δεν είπε τίποτις, παρά αφού κατακοκίνισεν, έφριξε τα μάτια του χάρου, δίνοντας τα χάριαματα μα ο Λάμωνας είπε:

— Αυτός, άφέντη, είναι τω γιδιώνε σου ο βοσκό. Έσο πενήντα μούδους να βόσκω και δυο τράγους τουτός σου τάρχει κάμει εκατό και δέκα τράγους βλέπεις πόσο παχιές είναι και μαλλιαρές και με γερά τα κέρατα: τις έμπαθε να νοιώθουν και τη μουσική τού σουραύλι λοιπόν ακούγοντας όλα τα κάνουν.

ΙΑ. Όνας εκεί η Κλεαρίστη, θέλησε να ιδει αυ-

τό που είπεν ο Λάμωνας και διατάζει το Δάφνη να παίξει το σουραύλι στα γίδια, όπως συνήθιζε, και του τάζει άμα παίξει να του χαρίσει ένα πουκάμισο και ποδιές. Κ' εκείνος αφού τους κάθισε γύρου σε σε θέατρο, στάθηκε κάτου απ' τη βελανιδιά και βγαίνοντας απ' το ταγάρι το σουραύλι, πρώτα φύσηξε λίγα. Και τα γίδια σταμάτησαν σηκώνοντας το κεφαλι. ύστερης έπαιξε το σκοπό του βοσκηνάτου και τα γίδια έβασκαν ακύβοντας το κεφαλι. πάλι έπαιξε γλυκά κι όλα μαζί εξαπλώθηκαν χάρου και έβγαλε στριγγό λάλημα κ' εκεί να σε νάρχόταν λύκος έτρεξαν στο δάσο να κρυφτούν. ύστερης από λίγο έπαιξε το ξαναφωναχτικό και τα γίδια βγαίνοντας από το δάσο κοντά στα πόδια του όλα μαζεύτηκαν. Μήτε ανθρώπους δούλους δε θα μπορούσε να ιδει κανένας έτσι ν' ακούνη στην προσταγή του άφέντη. Κι όλοι οι άλλοι λοιπόν θάμαζαν και περισσότερο η Κλεαρίστη κι όρκιστηκε, πως τα δώρα πούταζε θα του δώσει, γιατί ήταν καλός γιδάρης κ' ήξερε και μουσική. Κι αφού γύρισαν στο έξοχικό γηωματίζαν και στο Δάφνη από όσα έτρωγαν έστειλαν. Κι αυτός μαζί με τη Χλόη έτρωγε κ' εύχαριστιόταν δοκιμάζοντας πολιτικό μαγέρεμμα, κι όπαιζε πως θα πετύχουν το γάμο, άμα πείσει τ' άφνετικά.

ΙΒ. Μά ο Γνάθωνας ξαναμμένος από όσα είχαν γίν-

του, αν δεν απολάψει το Δάφνη, αφού παραφύλαξε τον Άστυλο εκεί που περιδιάβαζε στο περιβόλι και τον έφερε στο ναό του Διονύσου, τα πόδια και τα χέρια του φιλούσε. Κ' έπειδή εκείνος ρωτούσε γιατί τα κάνει αυτά και τον πρόσταζε να του είπει και του όρκίζονταν πως θα του κάνει τη χάρη:

— Πάει, άφέντη, ο Γνάθωνάς σου, είπεν αυτός που ίσα με τώρα μονάχα τα τραπέζια άγαπούσε, που προτιήτερα όρκίζονταν, ότι τίποτις δεν είναι όμορφότερο από το παλιό κρασί, που απ' τα παιδια της Μιτυλήνης θαρρούσε καλύτερους τους μαγέρους σου. τώρα μονάχα ο Δάφνης μου φαίνεται πως είναι όμορφος και μη δοκιμάζοντας πιά τα πλούσια φαγια σου, αν και κάθε μέρα έτοιμάζονται τόσα κρέατα, ψάρια, γλυκά, με χαρά μου θα γινόμενα γίδα, για να τρώω χυτάρι και φύλλα, του Δάφνη το σουραύλι ν' ακούω κ' εκείνος να με βόσκει. μα έσο γλύτωσε το Γνάθωνά σου και τον άνικητο έρωτα καταπόνεσε τον. Είδεμη σ' όρκίζουμαι στο θεό μου, αφού πάρω σταθάκι κι αφού γιομίσω την κοιλιά μου φαγια, θα σκοτωθώ μπρός στο Δάφνη τη θύρα. Κ' έσο δε θα με πεις πιά Γνάθωνάκι, όπως συνήθιζες χωρατεύοντας πάντα.

ΙΓ. Δε βόστηξε να τότε βλέπει να κλαίει και πάλι τα πόδια να του γλυκοφιλεί, γιατί ήταν μεγαλόκαρδο παλληκάρη κ' ήξερεν απ' άγάτης πόνο, παρά τούδινα το

και σε δασμό εισαγωγής άπώνω σε πρώτες ύλες, μάλλι, μπαμπούκι, σίδερο, ξυλική κ.τ.λ. Γιατί όλες οι άποικίες δέν παράγουν τά ίδια και καθιερώ θά ζητήση να προτιμηθή ό,τι παράγει πιό πλήθια. Άν ή Άγγλία δώση δασμολογικά προνόμια σ' άποικιακά γεννήματα, θά ώφεληθή σημαντικά τό Καναδά, πολύ λιγώτερο όμως θά ώφεληθούν άλλες άποικίες, και μερικές καθόλου. Η Άουστραλία κ' ή Νότια Άφρική με τό δικιο τους θά ζητήσουν τά ίδια προνόμια για τό μαλλι τους και τά πετσαί τους, ή Ίντια και άλλες Κατοχές για ζάχαρη και μπαμπούκι, άλλες για ξυλική και πάει λέγοντας. Θ' άναγκαστή λοιπόν ή Άγγλία να βάλη δασμό εισαγωγής σ' όλα αυτά τά είδη, έξόν μονάχα όσα έρχονται από τις άποικίες, κι αυτή ή άκρίθεια της πρώτης ύλης θά βλάψη δίχως άλλο τις σημαντικώτερες βιομηχανίες της. Σά συλλογιέσαι κιόλας πώς τό μεγαλειότερο βάρος του Βρεταννικού Κράτους, καθώς έξοδα στρατού, στόλου, κ.τ.λ. πέφτει στη ράχη της Άγγλιας, σάν πιό δικιο φαίνεται να της δώσουν οι άποικίες της δασμολογικά προνόμια, δίχως και να της ζητήσουν άλλα τόσα.

Μήτε είναι αλήθεια πώς τό να προμηθεύεται ή Άγγλία όλα της τά γεννήματα μέσα στο Βρεταννικό Κράτος θά τήν ώφελήση σε ώρα πολέμου. Ίσα ίσα μάλιστα θά τήν ώφελήση να τά προμηθεύεται κ' από ούδέτερα Κράτη, που για να μη χάσουν τίποιο σημαντικό έμπόριο θά κάμουν τά δυνατά τους να μη λογαριάζεται τό γέννημα πολεμικό λαθρεμπόριο. Έτσι γλυτώνει τόν κίνδυνο να της λείψουν τά θρόφιμα.

M.

ΦΤΗΝΑ ΒΙΒΛΙΑ

Στό γραφείο του «Νουμά» και στα κίσκι αυτής Όμο νοίς, και του Έπουργίου των Οικονομικών πουλιούνται τάνόλουθα βιβλία, ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τό ένα — κ' ένα φρ. για τό Έξωτερικό:

Του ΨΥΧΑΡΗ : «Τόνιστρο του Γιαννέρη» και τό «Ταξίδι μου». —Του ΠΑΛΛΗ : «Ήλιος και Φεγγάρι». —Του ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ: «Ή Μαζώχρα (διήγημα) και ο Βουρκόλακας (δράμα). —Του ΦΩΤΙΑΔΗ: «Τό γλωσσικό ζήτημα και ή εκπαιδευτική μας άναγέννησις». —Του ΦΙΑΝΗΤΑ «Γραμματική της Ρωμείκης γλώσσας» και Άπό τούς θρύλους των αιώνων (ποιήματα).

Οι άγοραστές των έπαρχιών πληρώνουν 30 λεπτά ταχυδρομικά για κάθε βιβλίο.

Οι άγοραστές του έξωτερικού δέν πληρώνουν ταχυδρομικά.

λόγο του πώς θά τότε ζητήση από τόν πατέρα του και πώς θά τότε φέρε στην πολιτεία δικό του σκλάβο και κεινού άγαπητικό. Και θελοντας να τ' άνοιξει και κεινού τήν καρδιά τότε ρωτούσε χαμογελώντας, αν δε ντρέπεται του Λάμωνα τό γιό ν' αγαπάει, παρά και με τά σωστά του γυρεύει να πλαγιασει μαζί με παλληκαράκι, που βόσκει γίδια και συνάμα καμώνονταν πώς τήν τραγισία βρώμα συχάινεται. Μά κεινος καθώς είχε μάθει κάθε του έρωτα παραμύθι στα τραπέζια των παρκαλυμένων, όχι άστοχαστα, και για τόν έ-αυτό του και για τό Δάφνη, έλεγε:

—Κανένας άγαπητικός, άφέντη, δέν τά ψιλολογάει αυτά, μόνε σ' όποιος λογής παζμα κι' αν βρει τήν όμορφή, σκλαβώνεται. Γι' αυτό και φυτό κάποιος άγάπησε και ποτάμι και θεριό. Κι' όμως ποιός δε θά λυπόταν άγαπητικό, που έπρεπε να φοβάται κεινον που αγαπάει; Μά εγώ αγαπάω στο κορμί του σκλάβου τήν όμορφή τή λεύτερη. Βλέπεις πώς με λαλέ τά μαλιζά του μοιάζουν; πώς λάμπουν κάτω από τά φρούδια τά μάτια σά δαχτυλιδόπετρα μέσα σε χρυσή δέση; πώς τό πρόσωπό του είναι γεμάτο κοκκινάδι και τό στόμα του άπ' άσπρα δόντια σάν του έλέφαντα; Ποιός άγαπητικός δε θά παρακαλούσε από κει να πάρει νόστιμα φιλιζά; Κι' αν βοσκόν άγάπησα, τούς θεούς μιμήθηκα. Βοιδολάτης ήταν ο Άχίσης και τόν πήρεν ή Άφροδίτη

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,"

Μεγάλο τό βραβετο δε θά είναι ούτε πάλι μεγάλα πράματα ζητούμε. Μιά έξυπνάδα, ένα έπιγραμματάκι, ένα διάλογο, σε τριάντα λέξεις τό πολύ πολύ, όχι παραπάνω. Τά καλά θά δημοσιεύονται στο «Νουμά» κι' όποιος στέλνει τό καλύτερο θά παίρνη ΔΕΚΑ ΔΡ. ΒΙΒΛΙΑ — όποια τ' άρέσουν — από τό Βιβλιοπωλείο της «Έστίας» ή ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΤΟ «ΝΟΥΜΑ» ΧΑΡΙΣΜΑ.

Ο Διαγωνισμός αν πετύχη, θά γίνεται κάθε μήνα. Για τόν πρώτο, τόν Άπριλιάτικο, προθεσμία ή τελευταία μέρα του Άπριλη. Όσοι μας στείλουν με τδνομά τους ή με ψευτόνομα, πρέπει άπόξω από τό φάκελλο να βάλουν ένα Δ για να ξέρουμε πώς είναι για τό διαγωνισμό.

Η ΜΙΤΕΡΑ

(Άπαγγέλλθηκε στο Έκπαιδευτικό Συνέδριο)

Σ' εκείνους τούς χρυσούς καιρούς που ήμουνα παιδάκι, Σάν έννοιωθα μέσ' στην καρδιά τόν παιδιακίτιο πόνο, Έτρεχα στη μητέρα μου να πάρω ένα φιλάκι, Κι' εύθες ο πόνος έπαυε με τό φιλάκι μόνο.

Όταν άρρώστεια μ' έδερνε, ή πυρετός ή ζάλη, Έτρεχα στις μητέρας μου τήν τρυφερή άγκαλιά, Και όλα εκεί μου πέραγαν και τραγουδούσα πάλι Σάν τά μικρά πουλιά.

Σάν έβλεπα στον ούρανο τ' άστέρια, τό φεγγάρι, Στόν κάμπο χίλια λούλουδα, ψαράκια στο νερό, Έτρεχα στη μητέρα μου, κοντά της να με πάρη, Και να μου πη πώς έγειναν αυτά, σε ποιόν καιρό.

Κι' εκείνη, άφου μ' άγκάλιαζε, με τό γλυκό της στόμα Μου τά έξηγούσε όλ' αυτά με θεία ύπομονή. Κι' ενψ μου τά έξηγούσε αυτή, γώ τήν ρωτούσα άκόμα Και κούραση δέν έννοιωθε της μάννας ή φωνή.

Άν έβλεπα τριγύρω μου θηρία άγριεμένα, Ή πυρκαϊά ή θάλασσα με κύμα φοβερό, Θά τρεχα στη μητέρα μου. Κοντά της πια κανένα Στεν κόσμο δέν θά τρέμαζα στοιχείο τρομερό.

γίδια έβοσκεν ο Βράχιος κι' ο Άπόλλωνας τόν άγάπησε· βοσκός ήταν ο Γανυμήδης κι' ο Δίας τόν άρπαξε· ως μην περιφρονούμε παιδι, που είδαμε και τά γίδια σάν άγαπητικές να τ' άκούν· με αν άφήνουν να μείνει άκόμη κάτω στη γης τέτια όμορφιά, άς χρωστάμε χάρη στού Δία τούς άετούς.

ΙΔ' Κι' άφου γλυκογέλασεν ο Άστυλος γι' αυτά μάλιστα τά λόγια του και είπε, πόσο μεγάλους σοφιστές ο έρωτας κάνει,ζητούσεν εύκαιρία, που για τό Δάφνη στον πατέρα του να μιλήσει. Μά σάν τάκουσε κρυφά όλα όσα είπώθησαν ο Εύδρομος, κ' έπειδη από τή μια μεριά άγαπούσε τό Δάφνη, γιατί ήταν τίμιο παλληκαρί, κι' από τήν άλλη τούρχόταν κακό να γίνει ξεντρόπιασμα του Γνάθωνα τέτοια όμορφιά, άμέσως τά λέει όλα ένα προς ένα και σε κεινον και στο Λάμωνα. Ο Δάφνης λοιπόν, άφου σάστισε στην αρχή, αποφάσισε ν' άποκοτήση να φύγει άντάμα με τή Χλίη ή να πεθάνει μαζί μ' εκείνη. Μά ο Λάμωνας φωνάζαντας έξω άπ' τήν αυλή τή Μυρτάλη:

—Χαθήκαμε γυναίκα,είπε ήθε ο καιρός να φανερώσουμε τά κρυφά· άς μείνουν έρμα τά γίδια κι' όλα τάλλα· όμως μά τόν Πάνα και τις Νύφες, κι' αν πρέπει τά βόδια, καθώς λέν, στο σταύλο να τ' άφήσω, του Δάφνη ή μοίρα ποιά είναι δε θά κρύψω, παρά και ό,τι βρήκα παραπεταμένο θά είπω, και πώς τόν είδα

Θαρρούσα παντοδύναμη πώς ήταν ή μητέρα Πώς τίποτε δέν ήτανε που αυτή να μην τό ξέρη. Ένόμιζα πώς ήτανε και ή ώραιότερα Σ' όλα της γης τά μέρη.

Σάν άφησα τούς παιδικούς κι' εύτυχισμένους χρόνους, Τήν παιδιακία μου χαρά, τόν πρώτο θησαυρό, Σάν έννοιωσα μέσ' στην καρδιά και πιό μεγάλους πόνους, Πάλι στη μάννα μου έτρεξα παρηγοριά να βρω.

Σάν βρέθηκα σε ταραχή, σε πλάνη, άμφιβολία, Άν ήθε κάποτε στιγμή που να αισθανθώ δειλή, Πάλι στη μάννα μου έτρεξα για ναύρω προστασία, Να πάρω συμβουλή.

Άν φίλους φέρνη ή μοίρα μας στον κόσμο ν' άποκοτούμε, Μά φίλο σάν τή μάννα μας δέν έχομε στη γη. Άπ' τή στιγμή που μας γεννά ως που να χωρισθούμε Ή μάννα χύνει βάλταμο στην κάθε μας πλγή.

Άς τήν όπλιζώμε λοιπόν με δύναμη μεγάλη Κι' άτέλειωτη άντοχή, Άς της στολιζώμε λαμπρά με τά ούρανια κάλλη Τό πνεύμα, τήν ψυχή.

Άν θέλη άνδρας γίγαντας ή λατρευτή πατρίδα Μά από μητέρες έχομε άνάγκη πιό πολλή. Αύταις γεννούν τούς ήρωας, αύταις είν' ή έλπίδα, Του κόσμου ή στολή.

Τά τρυφερά κορίτσια μας κουκλιτίαις δέν θά μείνουν. Έχει ο καιρός πτερά.

Άς τά μορφώσωμε καλά, γιατί κι' αυτά θά γίνουν Μητέρες μια φορά

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ Α. ΦΟΥΝΤΟΥΚΛΗ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—Υπό τήν σκιάν των Φοινίκων είναι ο τίτλος των καινούργιων διηγημάτων του Μπετούινου διηγηματογράφου κ. Μεταξά ή Βοσπορίτη.

—Τά διηγήματα' αυτά έχουν και πρόλογο γραμμένο από τόν κ. Μπάμπη Άννινο' φυσικώτατα!

—Διαβάστε τά διηγήματα για να δικαιολογήσετε τόν πρόλογο ή — τό ίδιο κάνει — διαβάστε τόν πρόλογο για να δικαιολογήσετε τά διηγήματα.

—Κάποιος μάλιστα είπε, και πολύ σωστά, πώς τά «υπό τήν σκιάν των Φοινίκων» δέν είναι διηγήματα μετά πρόλόγου, αλλά πρόλογος μετά διηγημάτων.

—Προήχθη στο χρυσούν σταυρό του Σωτήρος ο κ. Λύσανδρος Χαντζηκωνσταντ.

—Τό Έκπαιδευτικό Συνέδριο έκανε κ' ένα θαύμα

να θρεφεται θά φανερώσω, κι' όσα βρήκα μαζί του πεταμένα θά δείξω. Άς μάθει ο Γνάθωνας ο βρωμερός, ποιός όντας ποιός ποθυμάει. Έτοιμαζε μου μονάχα καλά τά σημάδια.

Κι' άφου συμφώνησαν αυτά μπήκαν παλε μέσα. ΙΕ' Ο Άστυλος όμως πέφτοντας άπάνου στον πατέρα του, όταν τόν πέτυχεν ήσυχο,ζητάει τό Δάφνη να τόν πάρει στην πολιτεία γιατί ήταν όμορφος και δέν τάξιζε να ζει στην έξοχή, και γιατί μπορούσε από τό Γνάθωνα και της πολιτείας τά πράματα να μάθει με χαρά του ο πατέρας παραδέχεται κι' άφου έστειλε και φώναζε τό Λάμωνα και τή Μυρτάλη τούς έλεγε τήν καλήν είδηση, ότι από δω και πέρα τόν Άστυλο άντις τά γίδια και τούς τράγους θά περιπέται ο Δάφνης και τούς έταξεν ότι δυό γιδαρήδες άντις για κεινονα θά τούς δώσει. Τότες ο Λάμωνας, ενώ πια όλοι είχαν μαζευτεί και χάρουνταν πώς όμορφο δούλο θάχουν μαζί τους, άφου ζήτησε τήν άδεια να μιλήσει, άρχισε να λέει:

—Άκουσε, άφέντη, από γέρο άνθρωπο άληθινό λόγο. Και πιάνω όρκο στον Πάνα και στις Νύφες, πώς δε θά πω καθόλου ψέματα. Δέν είμαι του Δάφνη ο πατέρας, μήτε είχε τήν τύχη ή Μυρτάλη μητέρα να γίνει· άλλοι γονιοί τό παραπέταζαν αυτό τό παιδί, έσως γιατί είχαν παιδιά μεγαλύτερα άρκετά, κ' εγώ τό βρήκα πεταμένο και γίδια δική μου τάνάθρεβε, που και

Μας εφύρτισε παιδαγωγό και τον δικηγόρο κ. Αντ. Μάτση.

— Να δήτε πώς αν γίνει κανένα συνέδριο των Ψωμάδων ή των Φραγκορφτάδων, πάλι ο κ. Μάτσης θάνα στη μέση ως εισηγητής.

— Τά σαστίλει κανένας με μερικούς ανθρώπους σαν τον κ. Μάτση! Να κίνη διάλεξη στα «Παναθηναία», εισηγήση στο Εκπαιδευτικό Συνέδριο, πρόποση στο δασκαλοτραπέζι! Μας πώς τα προφταίνουν τόσα πράγματα μαζί!

— Σοφωτάτη ή πρόταξη του κ. Χρηστομάνου να εισαχθή ή καθαρεύουσα στα δημοτικά σχολεία.

— Οι δασκάλοι δέν τον έννοιώσαν, και γι' αυτό άντι να στεφανώσουν τον κ. καθηγητή της Χημείας, στεφάνωσαν τον Κοραή.

— Μας γύρισε με το καλό και ο κ. Μιστριώτης από τους ξγίους τόπους.

— Γιώργης πήγε, Γιώργης ήρθε. Ούτε Κατζής δέν έγινε.

— Το κατάστημα Πάλλη και Κοτζιά τύπωσε κάρτοποστάλ με τις εικόνας μερικων λογίων του σωρού.

— Η εισαγγελία μαθαίνουμε θά τις κατασχέση ως άστεμους. Και καλά θά κίνη.

Ο ΙΔΙΟΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΜΕΡΙΚΑ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ

Φίλτατε «Νουμζ»

Και σήμερα με δασκαλικά θά σε σκοτίσω, με ζητήματα δηλαδή του κύκλου μου. Είμαι κ' έγώ ρωμίζε, καθώς ξέρεις, έχω όμως την άτυχία να είμαι έξω από το γενικό των κανόνων των όμοιοσηδών μου, που ξεφυτρώνουν ειδικοί και άρμόδιοι σε κάθε ζήτημα που παρουσιάζεται. Τι κρίμα!

Σ' έν από τα περασμένα φύλλα σου στο 79ο μιλήσα για την όρθογραφία της λέξης στον, στην κ.λ. Έξω όμως από το στον αυτό, που είναι, καθώς είπαμε, πρόθεση, έχουμε και μια άλλη όμοιοπρόφερτη λέξη, αλλά με διαφορετική γραφή, τη σ' τον (όχι βέβαια 'ς τον, αλλά σ' τον, γιατί, το ξαναλέμε, τύπος 'ς τον δέν υπάρχει). Το σ' τον αυτό είναι δυο λέξεις, άντωνυμίες και οι δυο, που πολλές φορές τες λέμε και τες γράφουμε και ξεχωριστά, το σε ή σου, και το τον = αυτόν. Θά σ' το πω = θά σε ή σου το πω. Θά σ' τον έστελνα = θά σε (ή σου) τον έστελνα. Θά σ' τες (ή τις) βρέξω = θά σου τες (ή τις) βρέξω.

Λοιπό πρέπει να γράφουμε: στον την πρόθεση

και σ' τον την άντωνυμία. Ίδου και μερικά παραδείγματα που έχουν και τους δυο τους τύπους: σ' τες ζήτησα στες δωδεκα σ' τον έστειλα στον Έπαχτο. Αυτά έντας σ' τα γραφα είμουν στα Γιάνενα κ.τ.λ.

Μ' αυτήν την εύκαιρία άς ποΰμε λίγα και για τον τονισμό δυο λέξεων, που τες μεταχειριζόμαστε πολύ συχνά και οι λόγοι μας τες τονίζουν όπως τύχη. Οι παρατήρησεις αυτές όσο και να φαίνονται μικρολογήματα, είναι μ' όλα ταύτα πράγματα, που πρέπει να τα προσέχουμε, όσο που να 'ρη ή έποχ ή να γλυτώσωμε από την ιστορική όρθογραφία με τα πολυποίκιλα ένοχλητικά μικρόβια που την ακολουθούν και κατανοούν βάσανο και στους καλαμαράδες και στους στοιχειοθέτες. Έννοείται ότι μέσα στα έννοχλητικά αυτά μικρόβια της όρθογραφίας την πρώτη θέση την έχουν οι δασκάλοι.

Οι δυο αυτές οι λέξεις είναι το που και το πώς. Το που το μικρούταικο αυτό δαιμόνιο, το μονοσύλλαβο αυτό λεξουδάκι είναι τόσο χρήσιμο στη δημοτική, όσο και το άλάτι στο μάγειρα. Από πόσες σχολαστικές φράσεις δε μας γλύτωσε το καημένο, και πόσες φορές εκεί που γράφουμε και μιλούμε δε μας εύκολύνει όπως εύκολύνει τη λύση των αρχαίων δραμάτων ο «από μηχανής Θεός!» Και μήπως είναι λίγες οι περιστάσεις που το μεταχειριζόμαστε: «Άκουσε να ιδής: 1.) που αναφορικό: αυτά που (=τά όποια) σου λέω. 2.) που ειδικό: είπαν που (=ότι) καλλιτέρες. 3.) που χρονικό: εκεί που (=ένώ) λέγαμε αυτά, ήρθε ο Μήτρος. 4.) που τοπικό: εκεί που (=ένθα) ξαπόστασα, άφισα το μαντήλι. 5.) που τροπικό: κατά που (=με τρόπο που μας δέχτη καταλάβαμε πώς δε μας ήθελε. 6.) που δικαιολογτικό: φοβούμαι μή άρρωστήσης που (=έπειδή) είσαι άδύνατος. 7.) που εύχτικό (εύχή ή κατάρα). α που (=έθε) να σε χαρώ! β που (=έθε) να χαθής. και 8.) που Έρωτηματικό: που θά πές; που γυρίζεις; κι άμάν άμάν.

Άπ' όλα λοιπόν αυτά τα που περισπωμένη θέλει μόνον το έρωτηματικό που, που διατηρήθηκε από την αρχαία, όλα όμως τ' άλλα θέλουν όξεία.

Και το πώς θέλει περισπωμένη μόνον το έρωτηματικό: πώς είσαι; πώς συνεθη αυτό; κ.λ. σε κάθε άλλη περίπτωση θέλει όξεία: είπαν πώς ήρθε κ.τ.λ.

Τελειώνω με μια συβουλή σα δάσκαλος που είμαι: Οι κύριοι δημοτικισται πρέπει να πηγαίνουν με τη γραμματική, και ο κ. Ψυχάρης που φωνάζει πάν-

τοτε για τη γραμματική δέν έχει άδικο. Ο άγωνας σήμερα είναι γλωσσικός και στη γλώσσα πρέπει πολύ να 'χουμε το νοΰ μας. Σε κάθε άλλη περίπτωση επιτρέπονται να λέμε: γράφε πράγματα να 'χουν ούσία και γράφ τα όπως θέλεις. Στη σημερινή την περίπτωση όμως πρέπει να λέμε: γράφε ό,τι θέλεις, γράψ' το όμως καλά, γράψ' το με γραμματική. Κ' έπειτα εμείς, άδέρφια μου, δέν πέρνουμε τα ρούσικα τα ρούμπλια για 'κείνα που γράφουμε, μόνε για τη γλώσσα που τα γράφουμε. Λοιπόν προσοχή στη γλώσσα! Τώρα μπορεί να δικαιολογούνται κάπως για την άπροσεξία οι ποιητάδες κ' οι καθημερνοί άρθρογράφοι, που έχουν να γράβουν για τρεχούμενα ζητήματα και τους συναρπάζει το θέμα, δε δικαιολογούνται όμως κ' οι διηγηματογράφοι, που έχουν τόση λευτεριά στη διάθεσή τους. Πρέπει λοιπόν, είναι ανάγκη, να γράβουν με τη γραμματική, και γι' αυτό δε χρειάζεται, παρά λίγη θέληση.

Ο διηγηματογράφος είναι εκείνος—έννοώ διηγηματογράφο ρωμίο, κι όχι φραγκοχαλασμένο— που θά μάση τη γλωσσική την ύλη, που είναι σκορπισμένη στο λαό, ο διηγηματογράφος είναι υπεύθυνος να μας δώση το δείγμα το τέλειο της Έθνικής μας γλώσσας και μαζή μ' αυτό τη ζωγραφιά την άπαραλλαχτη της ρωμαϊκής της ψυχής.

Γειά σου και χαρά σου
ο πιστός σου φίλος
ΔΑΣΚΑΛΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Περίεργο. Μέσα στα «Γράμματα» ο Παλαμής έχει κ' έξοχη μελέτη για τον ποιητή Ίούλιο Τυπίλο. Η μελέτη αυτή θά σε λύση τις άποριες που έχετε. — κ. Πλατωνίδη. Έτσι και μες λέμε. Άλλος θάνα ο Βορέαδης του Εκπαιδευτικού Συνεδρίου κι' άλλος ο Βορέαδης που τον άναφέρει ο κ. Ψυχάρης στα «Ρόδα και Μήλα» (Τόμος Β' σελ. 148 και κοτόπι). Ο Βορέαδης μιλάει σαν άνθρωπος, ένώ ο κ. Βορέαδης του Συνεδρίου... Διαβάστε τους λόγους του και θά φρίξετε. Το ίδιο και μες! — κ. Τακ. Οικονομ. Βόλο. Τον φίλο κ. Κ. Άδ. θά τον βρήτε στο γραφείο του κ. Ν. Παπαδήμου. — κ. Πραξ Μουντζ 'Ανάπλι. Θά δημοσιευθούν ένα δυο. Σας εύχαριστούμε. — κ. Παπαμόσ. Μεθώνη. Τα λάβαμε. Ευχαριστούμε. — κ. Ταμπουρλίδη. Άνακριβέστατα δημοσιεύτηκε ή έδηση από την «Έστία». Κατά τις πληροφορίες μας ο κ. Μουχλίδης, ύστερ' από την τελευταία «Παναθηναϊκή» διάλεξη άνάγγειλε στο φιλόμουσο κοινό και στην γεναία φρουρά, πώς αϊ διαλέξεις θά γίνονται πια το καλοκαίρι στο Παναθηναϊκό Στάδιο, και το χειμώνα στο Πανόραμα του κ. Θών, δσο να βρεθής μεγαλύτερη σέλα.

την έθαψα άμα πέθανε στο περίβλι, άγαπώντας τη, γιατί σα μητέρα φέρτηκε. Βρήκα και σημάδια παραρριγμένα μαζί του. Το βεβαιώνω άφέντη, και τα φυλάω, γιατί είναι σημάδια, πώς έχει τύχη καλύτερη απ' τη δική μας. Να είναι λοιπόν του Άστυλου σκλάβος δε μου κακοφαίνεται, όμορφος δούλος όμορφου και καλού άφέντη' μ' δε μπορώ να υποφέρω να γίνει ξενητρίασμα του Γνάθωνα, που βιάζεται να τον πάει στη Μιτυλήνη για να τον έχει σα γυναίκα.

ΙΣΤ' Ο Λάμωνας άφου είπεν αυτά, σάπασε κ' έχυσε πολλά δάκρυα. Κ' έπειδή ο Γνάθωνας άναγκριόνονταν και πώς θά τότε δείρει φοβέριζεν, ο Διονυσοφάνης, σαστιμένος από όσα άκουσε, πρόσταξε το Γνάθωνα να σάπαινε άγριοκυττάζοντάς τον με ζαρωμένα φρύδια, και το Λάμωνα πάλε τότε ρωτούσε και τότε διάταζε να λείη την άλήθεια χωρίς να φτιάνει παραμύθια, για να τον κρατάει σα γιό του. Μ' σαν έπίμενε κείνος κ' όρκίζονταν σ' όλους τους θεούς και παραδινόνταν να τον τυρχνούν, αν βγει ψεύτης, άμα κάθησε κ' ή Κλεαρίστη ζέταζαν τα όσα είπώθησαν:

— Και γιατί θάλεγε ψέματα ο Λάμωνας, άφου μπορούσε άντις για ένα δυο γιδάρηδες να πάρει; και πώς μπορούσε να τα φτιάσει αυτά ένας χωριάτης; Γιατί άπίστευτο δέν ήταν από τέτιο γέρο κ' από μήτρα πρόστυχη τόσο όμορφο γιός να γεννηθής;

Σκέφτηκαν να μη σκοτίζονται περισσότερο, παρά τα σημάδια πια να ζεταζούν, αν έδειχναν τρανή και καλύτερη τύχη.

ΙΖ' Πήγε ή Μυρτάλη να τα φέρει όλα, που φυλάγονταν σε ταγάρι καλιό' κ' άμα τάφερε πρώτος ο Διονυσοφάνης τάβλεπε κ' όταν είδε πανοφοράκι κόκκινο, θηλυκατήρι δλόχρυσο, σπαθάκι με χέρι φιλιτσένιο, φωναξαντας δυνατά, αΰ άφέντη Δία», κράζει τη γυναίκα του για να τα ιδεί' κ' εκείνη άμα τα είδε κ' αυτή φωνάζει:

— Άγαπημένες μούρες' δέν τα βάλαμ' εμείς αυτά κοντά στο ίδιο το παιδί και σε τούτα τα χωράφια δε στείλαμε τη Σωφροσύνη να τα φέρει; βέβαια δέν είναι άλλα, παρά τα ίδια άγαπημένα μου άντρα' δικό μας είναι το παιδί' γιός σου είναι ο Δάφνης και τα πατρικά του γίδια έβασκε.

Κι' ένώ άκόμη αυτή έλεγε κ' ο Διονυσοφάνης φιλούσε τα σημάδια κ' από περίσσα χαρά έκλαιγε, ο Άστυλος άκούγοντας ότι άδερφός του είναι, άφου πέταξε το πανωφόρι του έτρεχε κατά το περίβλι θέλοντας πρώτος να φιλήσει το Δάφνη. Και σαν τον είδε ο Δάφνης να τρέχει με πολλούς και να φωνάζει, νομίσαντας ότι τρέχει' γιατί ήθελε να τον πιάσει, άφου πέταξε χάλμο το ταγάρι και το σουραύλι έφυγε κατά τη θάλασσα για να γκρεμιστεί από το μεγάλο βράχο. Και έσως

— το πιο παραξένο—θά χάνονταν ο Δάφνης μόλις βρέθηκε αν δε σκέφτονταν ο Άστυλος να ξαναφωναξεί:

— Στάσου, Δάφνη, και μη φοβηθείς καθόλου' άδερφόςσου είμαι και γονιός σου οι ως τα τώρα άφέντες σου' τώρα δε ο Λάμωνας για τη γίδα μας είπε και τα σημάδια μας έδειξε' και γυρίζοντας πίσω κύττα πώς τρέχουν χρούμενοι και με γέλοια' μ' έμένα πρώτα φίλησε' σ' όρκίζομαι στις Νύφες, πώς δε σου λέω ψέματα.

Μόλις ύστερ' απ' τόν όρκο στάθηκε και τον Άστυλο, που τρεχε, πρόσμεινε, κ' όταν σίμωσε τότε γλυκοφίλησε. Κ' εκεί που φιλούσε κείνον, φτάνει τρεχάλα όλος ο άλλος κόσμος, δούλοι, δούλες, ο ίδιος ο πατέρας, ή μητέρα μαζί του. Όλοι αυτοί τον άγκάλιαζαν, τότε γλυκοφιλούσαν χαρούμενοι, κλαίγοντας. Και κείνος τον πατέρα πρώτ' από τους άλλους περιπιόταν και σαν από καιρό να τους γνώριζε τους έσφιγγε στα στήθια του και να βγει από την άγκυλιά τους δέν ήθελε. Έτσι γλήγορα ή φύση γεννάει τη μπιστοσύνη. Παρολίγο να λησμονήσει και τη Χλόη.

Άκολουθεί